

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การถอดบทเรียนการนำหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้
ในการพัฒนาในกัมพูชา

จัดทำโดย นางสาวพัชรา โกศินานนท์
รหัส 13023

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 13 ปี 2564
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การถอดบทเรียนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชา

จัดทำโดย นางสาวพัชรา โกศินานนท์
รหัส 13023

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 13 ปี 2564
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต ดร. จิตริยา ปิ่นทอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิวัช สุกุทธิกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้มุ่งพิจารณาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการที่รัฐบาลไทย โดยกรมเอเชียตะวันออก และกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ คำนึงถึงการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนและความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับประเทศเพื่อนบ้าน นำไปสู่ การดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนของแกนนำหมู่บ้าน ด้วยการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชนและการพัฒนาหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วมให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด จำนวน 3 โครงการ ได้แก่

- 1) โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนนหมายเลข 67 ราชอาณาจักรกัมพูชา (สง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ)
- 2) โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนบนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะเรอัมเปิล)
- 3) โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย)

ผลการศึกษา พบว่า ผลการดำเนินงานโครงการทั้งสามบรรลุวัตถุประสงค์หลัก คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ประชาชนในพื้นที่โครงการของกัมพูชา และการประสานความสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นการจัดทำแผนดำเนินการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้นำที่เข้มแข็ง การศึกษาดูงานในประเทศไทยซึ่งชาวบ้านได้นำประสบการณ์แบบอย่างที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ทั้งด้านวิถีการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้มั่งคั่งความรู้ และความสัมพันธ์ที่ดีในพื้นที่ ทั้งในระดับเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับท้องถิ่น และประชาชน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมนุษยธรรมแก่มิตรประเทศ ซึ่งสนับสนุน/เสริมสร้างอำนาจละมุน (Soft Power) และนโยบายการทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) ของไทยอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาคอขวดที่ทำท้าทายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งคนในชุมชน/บริบทของพื้นที่โครงการในกัมพูชาไม่สามารถบริหารจัดการเองได้ และต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกัมพูชาอย่างต่อเนื่อง หากรัฐบาลไทยสิ้นสุดการดำเนินงานโครงการตามระยะเวลาโครงการแล้ว นั่นก็คือ ปัจจัยด้านกายภาพและปัจจัยด้านทุน

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการและการถอดความเชื่อมโยงของโครงการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการดำเนินงานและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกัมพูชา ดังนี้ (1) ควรมีการประเมินผลหลังจบโครงการ (Ex-post Evaluation) (2) ควรจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP Learning Center) ในสถาบันการศึกษาเพื่อเป็นการปลูกฝังและขยายวง การถ่ายทอดองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในวงกว้าง และ (3) ควรประชาสัมพันธ์รูปแบบความสัมพันธ์อันดี และบทบาทแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสองมิตรประเทศในการร่วมมือส่งเสริม สนับสนุน และขยายแนวความคิดและการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับ การพัฒนาที่ยั่งยืนและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาคมโลกได้รับรู้และนำไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 13 ประจำปี 2564 โดยผู้ศึกษาได้รับความกรุณาอย่างสูงจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล เอกอัครราชทูต ดร. จิตริยา ปิ่นทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิวินท์ สุพทุธิกุล ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงเนื้อหาและสาระสำคัญในรายงานการศึกษา

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณนางอุรรัชต์ เจริญโต อธิบดีกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่อนุญาตให้ผู้ศึกษาเข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันเทววงศ์วโรปการทุกคน สำหรับการจัดการอบรม การประสานงาน และให้ความช่วยเหลือในการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลเป็นอย่างดี และขอขอบคุณผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 13 ทุกท่าน ซึ่งมาจากต่างหน่วยงานกัน ที่ได้มาร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และร่วมมือกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้หลักสูตรให้สำเร็จลุล่วงด้วยความสมานฉันท์และเอื้ออารีต่อกัน

ผู้ศึกษาขอขอบคุณนางณิชา เปรมจันทร์ กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน นายกกฤษฎา ผกาภาณูจน์ นายศุภวัฒน์ น้อยประศรี จากกลุ่มงานเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างประเทศ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชา นายยุทธภูมิ ประสมทรัพย์ และนางอัญญมณี พุเต็มวงศ์ จากสถาบันเกษตรราธิการ ที่ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการจัดทำรายงานการศึกษานี้

พัชรา โกศินานนท์

กันยายน 2564

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการ และระเบียบวิธีการศึกษา	2
1.4 คำถามการศึกษา	3
1.5 สมมติฐานการศึกษา	3
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	3
1.7 นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดทฤษฎี	5
2.2 แนวคิดทฤษฎี	7
2.3 สรุปกรอบแนวคิดรายงานการศึกษา	11
บทที่ 3 ผลการศึกษา	13
3.1 ภาพรวมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในกัมพูชา	13
3.2 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา	16
3.3 การวิเคราะห์โครงการโดย CIPP Model และแนวคิดเกณฑ์และตัวชี้วัดสำหรับการประเมิน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ	23
3.4 การวิเคราะห์การดำเนินงานโครงการ	40
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	45
4.1 สรุปผลการศึกษา	45
4.2 ข้อเสนอแนะ	48
บรรณานุกรม	50

ภาคผนวก	52
ก ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา	53
ข งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมเอเชียตะวันออก	58
ประวัติผู้เขียน	61

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ผลการเปรียบเทียบบริบทชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานโครงการ	24
ตารางที่ 2	ผลการเปรียบเทียบบริบทของชุมชนก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	28
ตารางที่ 3	ผลการเปรียบเทียบบริบทของชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานโครงการ	33

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	7
ภาพที่ 2	ตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ	9
ภาพที่ 3	กรอบแนวคิดการประเมินโครงการและประเภทของการตัดสินใจตามรูปแบบ CIPP	11
ภาพที่ 4	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการ	14
ภาพที่ 5	แผนที่อำเภออานลองเวง	16
ภาพที่ 6	แผนที่แสดงที่ตั้งของตำบลเปี่ยมกระสอบ จังหวัดเกาะกง	19
ภาพที่ 7	แผนที่แสดงที่ตั้งของอำเภอมัลลย์ จังหวัดบันเตียเมียนเจย	22

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ความเป็นมา

ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านแบบการพัฒนาชุมชนที่เรียกว่า “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหมู่บ้านบางแห่งได้พัฒนาเป็น “ศูนย์การเรียนรู้” เพื่อแบ่งปันประสบการณ์และการปฏิบัติให้แก่หมู่บ้านอื่น ๆ การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเป้าไปที่การสร้างการพัฒนาที่มีความสมดุลและความมั่นคง โดยหมู่บ้านสามารถรับมือกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงที่ฉับไวของโลก หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้กับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมทั้งภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการ

ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะแบ่งปันประสบการณ์และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลในการเป็น “หุ้นส่วนความร่วมมือของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (SEP for SDGs Partnership) เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) ค.ศ. 2030 โดยกรมความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารและการดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับประเทศต่าง ๆ ได้เริ่มเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เพื่อมุ่งสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือในการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและการมีภูมิคุ้มกัน (resilience) ของชุมชนในต่างประเทศ

1.1.2 ความสำคัญของปัญหา

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชาเป็นผลสืบเนื่องจากการที่รัฐบาลไทย โดยกรมเอเชียตะวันออกและกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ คำนึงถึงการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนและความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับประเทศรอบบ้าน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนา โดยมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนกัมพูชา จำนวน 3 โครงการ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยสองโครงการแรก

เป็นโครงการ Flagship ของกรมเอเชียตะวันออก เริ่มการพัฒนาที่หมู่บ้านโวกีกันดาน ตำบลลุ่มโตง อำเภออันลองเวง บนถนนหมายเลข 67 จังหวัดอุดรธานี (ตรงข้ามกับจังหวัดศรีสะเกษ) เป็นโครงการนำร่อง ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ขยายการพัฒนาไปที่หมู่บ้านบางขี้ก ตำบลเปี้ยมกระสอบ อำเภอพนมทสима จังหวัดเกาะกง (ตรงข้ามกับจังหวัดตราด) และโครงการที่สามเป็นผลสืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการความร่วมมือว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคี (Joint Commission: JC) ไทย-กัมพูชา และการประชุมคณะผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา เมื่อปี พ.ศ. 2558 ประเด็นความร่วมมือด้านสาธารณสุขและพัฒนาชุมชน ทั้งสองฝ่ายสนับสนุนให้มีการสานต่อโครงการพัฒนาชุมชนในกัมพูชา และขยายความร่วมมือไปยังพื้นที่อื่น ๆ ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรมเอเชีย-ตะวันออกจึงร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชนขยายการพัฒนาไปที่หมู่บ้านตะโบกวิน อำเภอมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย (ตรงข้ามกับจังหวัดสระแก้ว) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและชุมชนเป้าหมายในการบริหารจัดการตนเอง และเพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานทั้งสามโครงการเป็นความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กรมเอเชียตะวันออกจึงโอนทั้งสามโครงการให้มาอยู่ในความรับผิดชอบของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2558 เพื่อสานต่อการดำเนินงานพัฒนาในกัมพูชา

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานโครงการที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในกัมพูชา
- 2) เพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรคที่กระทบความยั่งยืนของการพัฒนา
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกัมพูชา

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการ และระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานโครงการที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชา จำนวน 3 โครงการ ในช่วงตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มดำเนินงานโครงการแรกที่หมู่บ้านโวกีกันดาน จังหวัดอุดรธานี จนถึงปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีที่โครงการที่บ้านตะโบกวิน จังหวัดบันเตียเมียนเจย กำหนดสิ้นสุดการดำเนินงาน แต่เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 จึงยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนงานโครงการได้ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน เปรียบเทียบลักษณะร่วมที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ และศึกษาแนวทางส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกัมพูชาต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา ได้แก่

- 1) การศึกษาเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลทฤษฎีจากเอกสาร เช่น เอกสารโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่กัมพูชา รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่กัมพูชา
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเชิงคุณภาพ
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารเชิงพรรณนา

1.4 คำถามการศึกษา

- 1.4.1 ปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบต่อการดำเนินงานโครงการ
- 1.4.2 โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโดยใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ไทยให้แก่กัมพูชาจะมีความยั่งยืนและขยายไปยังชุมชนอื่นได้อย่างไร

1.5 สมมติฐานการศึกษา

ความรู้ความเข้าใจและการนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การวางแผนโครงการและการดำเนินงาน และนโยบายของภาครัฐของทั้งสองฝ่าย เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนา

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษา

- 1.6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในกัมพูชา
- 1.6.2 หากสามารถนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลให้โครงการความร่วมมือมีความยั่งยืน และขยายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาไปยังชุมชนอื่น ๆ ในกัมพูชา

1.7 นิยามศัพท์

1) Philosophy of Sufficiency Economy (SEP) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เมื่อปี พ.ศ. 2540 ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทาง

การดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือปฏิบัติตามหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ ความชอบธรรมและคุณธรรม ทำให้คน/ชุมชนพึ่งตนเองบน ความพอเพียง

2) โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนนหมายเลข 67 หมายถึง พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการโครงการที่หมู่บ้านไวกิ่งกันดาน ตำบลลุมโตง อำเภออินทองเวง จังหวัดอุดรธานี กัมพูชา

3) โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนบน ถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะเรอัมเบิล) หมายถึง พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการโครงการที่หมู่บ้านบางชัยก ตำบลเปียมกระสอบ อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง กัมพูชา

4) โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย) หมายถึง พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการโครงการที่หมู่บ้านตะโบกวิน อำเภอมาลย์ จังหวัดบันเตียเมียนเจย กัมพูชา

5) ศูนย์เรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่ชุมชนใช้เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ของชุมชน เพื่อสร้างโอกาสและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยมและเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของ ชุมชน โดยเน้นการสร้างนิสัยการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิต ดำเนินการโดยประชาชนเพื่อประชาชน หวังผล การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

6) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชาระดับจังหวัดจากกระทรวงอิวัฒน ชนบท ฝ่ายอำนวยการของจังหวัด นายอำเภอ รองนายอำเภอ รวมทั้งชาวบ้านและเกษตรกรกัมพูชาที่ เข้าร่วมโครงการของจังหวัดอุดรธานี จังหวัดเกาะกง และจังหวัดบันเตียเมียนเจย

7) การเกษตรผสมผสาน หมายถึง ระบบการเกษตรที่มีการปลูกพืช และ/หรือมีการเลี้ยงสัตว์ หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน โดยที่กิจกรรมแต่ละชนิดจะต้องเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความสมดุล ของสภาพแวดล้อมและเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปลูกไม้ผลรอบบ่อปลา และเลี้ยงไก่เนื้อบนบ่อปลา แล้วพบว่า มูลและอาหารของไก่ที่ตกลงไปในบ่อปลาจะช่วยเพิ่มธาตุ อาหารให้แก่พืชอาหารของปลา ทำให้ปลามีอาหารอุดมสมบูรณ์

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรมการพัฒนาชุมชน อธิบาย “เศรษฐกิจพอเพียง” ว่าเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปฏิบัติตามหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ ความชอบธรรมและคุณธรรม ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองบนความพอเพียง¹

ในปี พ.ศ. 2549 กรมการพัฒนาชุมชนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในกระบวนการทำงานเป็น 2 ระยะ โดยระยะแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551 ดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน คือ

- 1) ด้านการลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ปลูกดอกขาย)
- 2) ด้านการเพิ่มรายได้ (มีอาชีพสุจริต ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม)
- 3) ด้านการประหยัด (มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ)
- 4) ด้านการเรียนรู้ (สืบทอดภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง)
- 5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดีในชุมชนประกอบอาชีพ ปลูกต้นไม้)
- 6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน (ช่วยเหลือคนจน รู้รัก สามัคคี)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปัจจุบัน กรมการพัฒนาชุมชนได้ขยายผลการดำเนินงานสู่ความยั่งยืนโดยพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ มีศักยภาพ 4 ด้าน 32 ตัวชี้วัด คือ

- 1) ด้านจิตใจและสังคม (สามัคคี มีข้อตกลงข้อมูลหมู่บ้าน มีกองทุน ยึดหลักประชาธิปไตย มีคุณธรรม/จริยธรรม ชุมชนปลอดภัย) 7 ตัวชี้วัด
- 2) ด้านเศรษฐกิจ (จัดทำบัญชีครัวเรือน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ รวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ มีการออม มีกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน) 5 ตัวชี้วัด

¹ กรมการพัฒนาชุมชน, การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง, (ออนไลน์), 2560, แหล่งที่มา:

<https://trang.cdd.go.th/services>.

3) ด้านการเรียนรู้ (มีและใช้ข้อมูลชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างคุณค่า มีศูนย์เรียนรู้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับหมู่บ้าน สร้างเครือข่ายการพัฒนา) 7 ตัวชี้วัด

4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฯ มีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้พลังงานทดแทนและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) 4 ตัวชี้วัด

สุเมธ ตันติเวชกุล อธิบายถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริว่า ประกอบด้วยหลักการหลักวิชาและหลักธรรมหลายประการ อาทิ (1) เป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ (2) เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง (3) จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี (4) ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน (5) จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน (6) จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ²

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นทั้งหลักคิดและแนวทางการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลางเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้และรอดพ้นจากวิกฤติต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยคุณลักษณะที่สำคัญของความพอเพียงมี 3 ประการ ได้แก่ (1) ความพอประมาณ คือ ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะตัวเอง ไม่มากหรือน้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (2) ความมีเหตุผล การตัดสินใจและการดำเนินการอย่างพอเพียงต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ทั้งนี้ ในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในระดับพอเพียงต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน โดยความรู้ คือ ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ รู้รอบด้าน ซึ่งจะพัฒนาทักษะ

² สุเมธ ตันติเวชกุล, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร, (ออนไลน์), 2550, แหล่งที่มา:

<http://www.rdpb.go.th/th/Sufficiency/ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร-c32>

การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและคุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคคล สังคม และประเทศชาติ³

โดยสรุป กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” กล่าวคือ 3 ห่วง ประกอบไปด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยที่ทั้งหมดยังนี้อยู่ภายใต้ 2 เงื่อนไข คือ การมีความรู้และคุณธรรม การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาในทุกระดับ ดังที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน (2562: 6)

2.2 แนวคิดทฤษฎี

2.2.1 แนวคิดของตัวชี้วัดการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

กรมการพัฒนาชุมชน (2561) ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในกระบวนการทำงาน โดยการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเกณฑ์ประเมินที่เรียกว่า ตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ 6 x 2 (6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด) ได้แก่ การลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ปลูกดอกขาย) การเพิ่มรายได้ (มีอาชีพเสริม ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม) การประหยัด

³ นิตพลพิชัย ดุสิตวาทิต และมนต์หนา คงแก้ว, การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของหัวหน้าครัวเรือน เพื่อยกระดับสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา, (ออนไลน์), 2563, แหล่งที่มา: <http://www.mbs.mut.ac.th> > journal > files.

(มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ) การเรียนรู้ (สืบทอดภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบในชุมชนประกอบอาชีพ ปลุกต้นไม้) การเอื้ออารีต่อกัน (ช่วยเหลือคนจน ชุมชน รู้รักสามัคคี) ในขณะที่แผนพัฒนายุทธศาสตร์ฉบับที่ 12 ต้องการให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน จึงได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อวัดผลสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ประเมินและจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ประกอบด้วย 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด และกำหนดเกณฑ์การพัฒนาหมู่บ้านเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับ “พออยู่ พอกิน” เป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตพึ่งตนเองเน้นการปฏิบัติทำกินทำใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และมีการออม ทั้งนี้ระดับ “พออยู่ พอกิน” ต้องผ่าน 10-16 ตัวชี้วัด มีตัวชี้วัดหลักที่ต้องผ่าน 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 4, 8, 10, 13, 16, 17, 20, 21

2) ระดับ “อยู่ดี กินดี” เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการพัฒนาในรูปกลุ่มการพัฒนารายได้ ด้วยระบบกลุ่ม เพื่อเพิ่มรายได้และขยายโอกาสคนในชุมชน ทั้งนี้ระดับ “อยู่ดี กินดี” ต้องผ่าน 17-22 ตัวชี้วัด มีตัวชี้วัดหลักที่ต้องผ่าน 17 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22

3) ระดับ “มั่งมี ศรีสุข” เป็นต้นแบบการบริหารการพัฒนาในรูปแบบองค์กรเครือข่าย เพื่อใช้ ศักยภาพในการดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อขยายโอกาสในการประกอบอาชีพและส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้กับคนในหมู่บ้านชุมชน ทั้งนี้ระดับ “มั่งมี ศรีสุข” ต้องผ่านตัวชี้วัด จำนวน 23 ตัวชี้วัด⁴

การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบทั้ง 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นต้นแบบ มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตัวเองได้ ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ ตามภาพที่ 2

⁴ กรมการพัฒนาชุมชน, ตัวชี้วัดผลสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562, (ออนไลน์), 2561, แหล่งที่มา: <http://www.cdd.go.th/content/download/announce>.

ภาพที่ 2 ตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน (2562: 17)

2.2.2 แนวคิดความร่วมมือเพื่อการพัฒนา

Development Assistance Committee (DAC), Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) และองค์การความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ให้นิยามความร่วมมือเพื่อการพัฒนา หรือ Development Cooperation ว่าหมายถึง ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 จนถึงปัจจุบันมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (1) เป็นการดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ (2) มีเป้าหมายเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังพัฒนา (3) เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่มีรายชื่อปรากฏใน List of DAC Recipients ของ OECD และ (4) มีลักษณะผ่อนปรน (concessional) และมีส่วนของการให้เปล่า (grant) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25⁵

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ อธิบายความหมายของความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เพิ่มเติมจากนิยามของ OECD ได้แก่ (1) เป็นความร่วมมือที่ก่อให้เกิด “การพัฒนา” ของประเทศคู่ร่วมมือ โดยมีขอบเขตกว้างขึ้นมากกว่าความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ มุ่งเน้นไปที่ การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) หรือวาระระดับโลกต่าง ๆ (2) มีตัวแสดงมากขึ้น เช่น ภาคเอกชน

⁵ 5 OECD, DAC Glossary of Key Terms and Concepts, (Online), Available from: <https://www.oecd.org/dac/dac-glossar>.

ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม เป็นต้น และ (3) มี sense ในสถานะของคู่ร่วมมือ (Partner) และความรับผิดชอบร่วมกัน⁶

2.2.3 แนวคิดการประเมินโครงการแบบ CIPP Model

CIPP Model เป็นกรอบการประเมินโครงการของศาสตราจารย์ ดร. Daniel Stufflebeam อาจารย์ Ohio University สหรัฐอเมริกา ที่ได้รับการยอมรับทั่วไป เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่ไม่ได้ประเมินผลสำเร็จของโครงการจากผลผลิต (Product) ที่ได้จากการดำเนินโครงการเท่านั้น แต่พิจารณาการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วัตถุประสงค์โครงการ (Context) ว่าสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายต้องการหรือไม่ ปัจจัยหรือทรัพยากรที่นำมาใช้ในโครงการ (Input) มีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ กระบวนการทำงาน (Process) มีความเหมาะสมหรือเอื้อต่อการทำงานของผู้ปฏิบัติงานหรือไม่ ถ้าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีการเบี่ยงเบนไม่เอื้อต่อการได้มาซึ่งผลผลิตโครงการจะได้หาวิธีปรับปรุงแก้ไขต่อไปในอนาคต⁷

การประเมินโครงการตามกรอบแนวคิด CIPP MODEL กำหนดการประเมินผล 4 ด้าน ดังนี้

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมโครงการ ในประเด็นของหลักการและเหตุผลความจำเป็น ประเด็นปัญหา โดยเน้นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและข้อเท็จจริงว่า หลังจากทีโครงการเสร็จสิ้นแล้วในระยะยาวได้เกิดผลใด ๆ ที่สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของสภาพการณ์ที่เป็นอยู่หรือไม่ รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของโครงการ และความสอดคล้องกับบริบทแวดล้อม

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความพอเพียง และการใช้ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ว่า สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการหรือไม่ และช่วยให้เกิดการวางแผนพัฒนาโครงการต่อเนื่องได้อย่างเหมาะสมเพียงใด

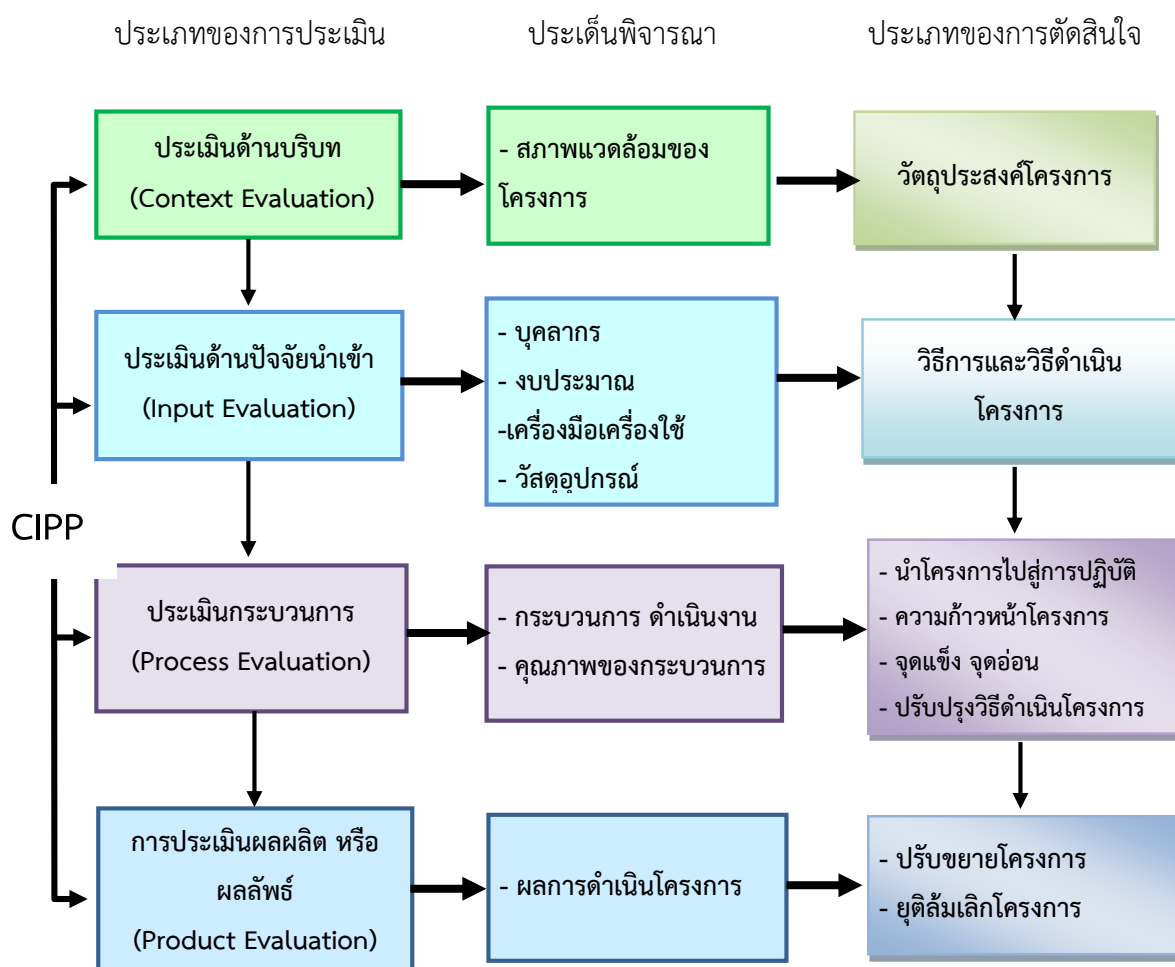
3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อสรุปให้เห็นถึงกระบวนการดำเนินงานของโครงการ ขั้นตอนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

⁶ TICA, What is Development Cooperation?, (Online), 2013, Available from: <https://tica-thaigov.mfa.go.th>.

⁷ สมพิศ สุขแสน, CIPP Model: รูปแบบการประเมินผลโครงการ, (ออนไลน์), แหล่งที่มา: <http://docshare01.docsh.tips>.

4) การประเมินผลผลิตหรือผลลัพธ์ (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาในด้านผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcomes) เพื่อการตัดสินใจว่า จะขยาย พัฒนา หรือต่อยอดอย่างไร

รูปแบบการประเมินโครงการแบบซีปปี้ (CIPP Model) เป็นกลไกในการให้ข้อมูลย้อนกลับที่จำเป็นเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ ปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 3

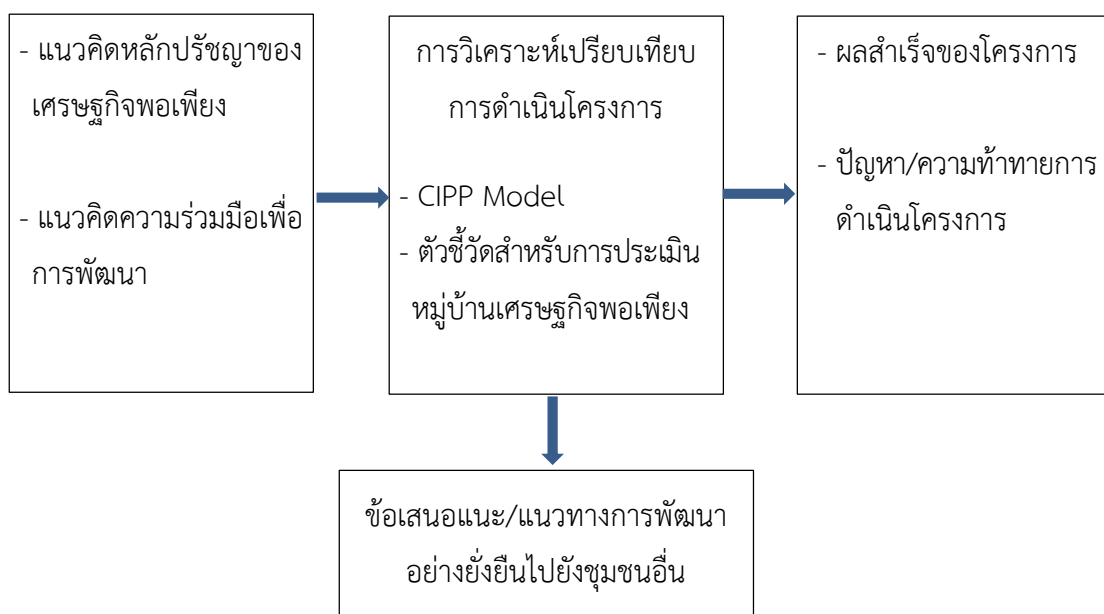

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการและประเภทของการตัดสินใจตามรูปแบบ CIPP

2.3 สรุปกรอบแนวคิดรายงานการศึกษา

รายงานการศึกษานี้จะนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดความร่วมมือเพื่อการพัฒนา มาเป็นกรอบในการศึกษา โดยใช้ CIPP Model และตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ 6 x 2 (6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด) และตัวชี้วัดสำหรับการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ (4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด) วิเคราะห์ปัจจัยในการส่งเสริมความสำเร็จ

ปัญหา/อุปสรรค และความท้าทายในการดำเนินโครงการที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในกัมพูชา เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและ/หรือการขยายผลความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปยังชุมชนอื่นต่อไป

บทที่ 3

ผลการศึกษา

3.1 ภาพรวมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในกัมพูชา

3.1.1 ภูมิหลัง

รัฐบาลไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลกัมพูชามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 และมีความร่วมมือทางวิชาการกับกัมพูชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 โดยการให้ทุนฝึกอบรม/ดูงาน และในปี พ.ศ. 2536 ได้เริ่มให้ความร่วมมือทางวิชาการระดับทวิภาคีอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนในรูปแบบโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนา โดยกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ (ในขณะนั้น คือ กรมวิเทศสหการ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี) เป็นหน่วยงานบริหารความร่วมมือ ซึ่งการดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานความต้องการของประเทศคู่ร่วมมือ (Demand Driven Approach) และความเชี่ยวชาญของไทย ซึ่งมีประสบการณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับระดับการพัฒนาของกัมพูชา ในสาขาที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ เช่น การเกษตร การศึกษา สาธารณสุข และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำแผนงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาไทย-กัมพูชา ระยะ 3 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2564-2566) (ภาคผนวก ก)

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาที่กัมพูชา เนื่องจากประเด็นด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยความริเริ่มของกรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ ได้ร่วมมือกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนของแกนนำหมู่บ้าน ด้วยการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชนและการพัฒนาหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วมให้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด จำนวน 3 โครงการ

3.1.2 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชา

รัฐบาลไทย โดยกรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ ได้ริเริ่มการพัฒนาพื้นที่ตามแนวนอนหมายเลข 67 และถนนหมายเลข 48 ที่รัฐบาลไทยให้ความช่วยเหลือ (เงินกู้ผ่อนปรน) ในการก่อสร้าง โดยเริ่มที่โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนำร่องพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ดี มีสุข บนถนนหมายเลข 67 (สะจำ-อันลองเวง-เสียมราฐ) ราชอาณาจักรกัมพูชา รัฐบาลกัมพูชาได้คัดเลือกหมู่บ้าน

โอ๊กักันดาน ตำบลลุมโตง อำเภออันลองเวง จังหวัดอุดรรัมย์ (Oddar Meanchey) เป็นหมู่บ้านนำร่อง และได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างผู้บริหารของจังหวัดศรีสะเกษของไทยกับจังหวัดอุดรรัมย์ของกัมพูชา ตามด้วยการพัฒนาหมู่บ้านบางซึกที่ตำบลเปียมกระสอบ อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง (ตรงข้ามกับจังหวัดตราด) บนถนนหมายเลข 48 ซึ่งมีประชาชนชาวไทยเชื้อสายเกาะกงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อยกระดับให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และโครงการที่สามเป็นผลสืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคี (Joint Commission: JC) ไทย-กัมพูชา ครั้งที่ 9 เดือนมกราคม พ.ศ. 2558 และการประชุมคณะผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา ครั้งที่ 5 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 ประเด็นความร่วมมือด้าน

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงพื้นที่โครงการ

สาธารณสุขและพัฒนาชุมชน ฝ่ายกัมพูชาสนับสนุนฝ่ายไทยให้มีการสานต่อโครงการพัฒนาชุมชนในกัมพูชาและทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันที่จะสานต่อความร่วมมือและขยายความร่วมมือไปยังพื้นที่อื่น ๆ ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรมเอเชียตะวันออกจึงร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชนขยายการพัฒนาไปที่หมู่บ้านตะโบกวิน อำเภอมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย (ตรงข้ามกับจังหวัดสระแก้ว) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและชุมชนเป้าหมายในการบริหารจัดการตนเอง และเพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง เนื่องจากทั้งสามโครงการเป็นความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กรมเอเชียตะวันออกจึงได้อนุเคราะห์ให้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2558 ทั้งนี้สองโครงการแรกได้สิ้นสุดการดำเนินงานเมื่อปี พ.ศ. 2559

3.1.3 การดำเนินงานในปัจจุบัน⁸

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาที่ กัมพูชา ปัจจุบันมีโครงการเดียวที่ยังดำเนินการอยู่ คือ โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่าง ยั่งยืน

ราชอาณาจักรกัมพูชา (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย) โดยกรมความร่วมมือระหว่าง ประเทศร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว กรมการพัฒนาชุมชน ระยะเวลาโครงการ ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2563 เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม/องค์กรในการบริหารจัดการตนเอง และพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับพออยู่พอกิน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชาว กัมพูชาที่สนใจ อย่างไรก็ตาม การดำเนินกิจกรรมในปีที่ 3 ซึ่งเป็นระยะสุดท้าย ได้รับผลกระทบจาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และมาตรการด้าน สาธารณสุขระหว่างประเทศ กรมการพัฒนาชุมชนจึงขอเลื่อนจัดกิจกรรมตามแผนงานดังกล่าวออกไป ก่อนจนกว่าสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 จะคลี่คลาย⁹

⁸ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศได้ขับเคลื่อนและดำเนินโครงการ/กิจกรรมเผยแพร่ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา โดยน้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ไปประยุกต์ใช้ในต่างประเทศตามนโยบาย SEP for SDGs Partnership ปัจจุบันมีการดำเนินโครงการใน 21 ประเทศทั่วโลก โดยการดำเนินโครงการแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP Learning Center) มีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาศูนย์รวมข้อมูลและแหล่งเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่นำเสนอเทคนิคและวิชาการสมัยใหม่ซึ่งได้ผ่านการประยุกต์และ ทดลองใช้ว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ ควบคู่กับการ ถ่ายทอดกระบวนการคิดและตัดสินใจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดแทรกอยู่ในฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนโดยรอบและผู้สนใจจากภาคส่วนต่าง ๆ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้และต่อยอดได้อย่าง เหมาะสม ยั่งยืนและเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ดำเนินงานใน 1) สปป. ลาว 2) เมียนมา 3) ทิมอร์-เลสเต 4) บรูไน 5) ตองกา 6) ฟิจิ 7) เลโซโท และ 8) โมซัมบิก และ (2) การพัฒนาชุมชนยั่งยืนต้นแบบตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP Model Community) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุมชนในพื้นที่ให้เป็นชุมชนต้นแบบของ การบริหารจัดการตนเองที่ครอบคลุม มีส่วนร่วม และยั่งยืน โดยเริ่มจากการสร้างความพอเพียงและพึ่งพาตนเองได้ ในระดับบุคคล/ครัวเรือน ก่อนขยายผลสู่การรวมกลุ่ม และการพัฒนาเป็นชุมชนที่มี ความยั่งยืนในทั้ง 4 มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามบริบททางภูมิสังคมของพื้นที่นั้น ๆ ดำเนินงานใน 1) กัมพูชา 2) เวียดนาม 3) ฟิลิปปินส์ 4) ภูฏาน 5) ศรีลังกา 6) บังกลาเทศ 7) เบนิน 8) โซโลมอน 9) วานูอาตู 10) คีร์กีซ 11) เนปาล 12) มองโกเลีย 13) เซเนกัล 14) สปป. ลาว และ 15) เมียนมา (สปป.ลาวและเมียนมามีการดำเนินการทั้ง 2 รูปแบบ)

⁹ กลุ่มงานเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างประเทศ, กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ, รายงานผล การขับเคลื่อนและเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ในต่างประเทศในปี 2563

3.2 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา

3.2.1 โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนนหมายเลข 67 ราชอาณาจักรกัมพูชา (สะง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ)

3.2.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง/พื้นที่ : หมู่บ้านโวกีกันดาน อำเภออันลองเวง จังหวัดอุดรเมิชัย (Oddar Meanchey) ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของกัมพูชา ห่างจากด่านช่องสะง่า อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ประมาณ 16 กิโลเมตร ห่างไกลจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ สภาพพื้นที่เป็นทรายปนหิน และมีสภาพเป็นป่า สภาพอากาศแห้งแล้ง ขาดแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค ประชากรส่วนใหญ่เป็นอดีตทหารเขมรแดง

ภาพที่ 5 แผนที่อำเภออันลองเวง

3.2.1.2 ข้อมูลโครงการ¹⁰

หน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงาน ฝ่ายไทย คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ศรีสะเกษ กรมการพัฒนาชุมชน และฝ่ายกัมพูชา คือ กระทรวงอภิวฒันชนบท (Ministry of Rural Development) นายอำเภอและรองนายอำเภออันลองเวง มี 30 ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ

งบประมาณ 9,085,500 บาท (ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552 จำนวน 5,485,500 บาท และระหว่างปี พ.ศ. 2558-2559 จำนวน 3,600,000 บาท งบประมาณรายปีปรากฏในภาคผนวก ข)

¹⁰ กรมการพัฒนาชุมชน, เอกสารโครงการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนนหมายเลข 67 ราชอาณาจักรกัมพูชา (สะง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ).

วัตถุประสงค์โครงการ

1) เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนของแกนนำหมู่บ้านด้วยการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชนและการพัฒนาหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วมให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชาในระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

2) เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหมู่บ้านที่เป็น “แหล่งเรียนรู้”

3) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนที่อาศัยและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดอุดรธานี

การดำเนินกิจกรรมได้กำหนดเป็นแผนงาน โดยระยะที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552 มีดังนี้

1) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะทำงานชุดปฏิบัติการไทย-กัมพูชา ทุก ๆ ปี

2) การจัดตั้งและทำกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โดยเน้นที่โภชนาการอาหารกลางวันและอาหารเสริม จัดกลุ่มพัฒนาเด็กเคลื่อนที่ การอบรมทักษะการดูแลเด็ก และการศึกษาดูงานคณะกรรมการพัฒนาเด็ก การจัดซื้อจัดหาหุ้มเพื่อรับประทานอาหาร การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องเล่นสำหรับเด็ก การพัฒนาเด็ก ชุตินักเรียนสำหรับเด็ก

3) การพัฒนาเยาวชน โดยการจัดอบรมและศึกษาดูงานให้แก่เยาวชนชาวกัมพูชา การจัดสัมมนาคณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้านโอทอปกันดาน การแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์เยาวชนไทยกับเยาวชนกัมพูชา การส่งเสริมอาชีพเยาวชนในการผลิตอิฐบล็อกซีเมนต์

4) การพัฒนาสตรี โดยการจัดสัมมนาคณะกรรมการสตรีหมู่บ้าน การฝึกอบรมทักษะการประกอบอาชีพทางเลือก

5) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการก่อสร้างและปรับปรุงอาคารศูนย์เรียนรู้ การอบรมความรู้ด้านเกษตรผสมผสาน การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกพืชสวนครัว ไม้ผลไม้น้ำยืนต้น และการเลี้ยงปลา การขุดสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรและที่ศูนย์เรียนรู้ การสร้างถังเก็บน้ำฝน ขนาด 2,000 ลิตร การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณศูนย์เรียนรู้ การสนับสนุนกิจกรรมทางเลือกตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างโรงเรือนเพาะชำ และติดตั้งระบบน้ำ

6) การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศด้วยการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์

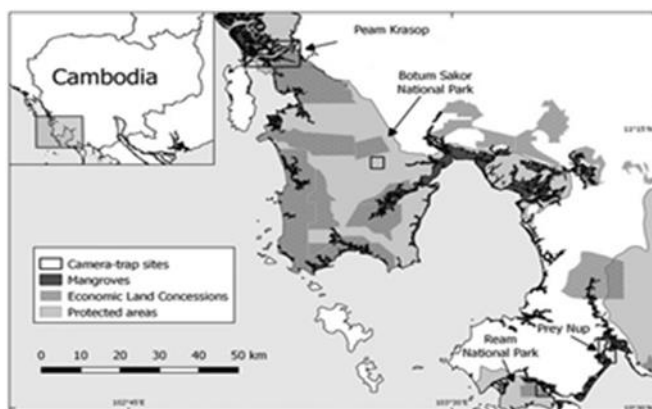
การดำเนินโครงการระยะที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2559 มีดังนี้

- 1) การอบรมให้ความรู้/ศึกษาดูงานแก่คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ผู้นำชุมชน และกลุ่มเป้าหมายของกัมพูชา ที่ศูนย์พัฒนาการเกษตรอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ และการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชนที่โรงเรียนบ้านไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชนในหมู่บ้าน การพัฒนาหมู่บ้าน และการบริหารจัดการชุมชน
- 2) การปรับปรุงอาคารและสิ่งก่อสร้างแก่ศูนย์เรียนรู้ให้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ เช่น โต๊ะประชุม เก้าอี้ กระดานแสดงข้อมูล และประชาสัมพันธ์ เป็นต้น รวมทั้งการปรับปรุงทัศนียภาพและต่อเติมอาคารให้มีสภาพที่ดีขึ้นเพื่อรองรับระบบสาธารณูปโภค
- 3) การพัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา การจัดอบรมและศึกษาดูงานพัฒนาเด็กในประเทศไทย
- 4) การพัฒนาเยาวชนและสตรี เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนตนเองในอนาคต
- 5) การพัฒนาอาชีพเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือนด้วยอาชีพทางเลือก การฝึกอาชีพ แก่ครัวเรือนต้นแบบในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง เช่น การเลี้ยงกบ การเลี้ยงไก่ไข่ การปลูกไม้ผล การเพาะพันธุ์ปลาดุก การก่อสร้าง (ช่างไม้ ช่างปูน)
- 6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค ด้วยการขุดสระน้ำ

3.2.2 โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน บนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะเรอัมเบล)

3.2.2.1 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง/พื้นที่ : หมู่บ้านบางขยักเป็นหมู่บ้านชาวประมงที่อาศัยทำมาหากินในบริเวณป่าชายเลน ตั้งอยู่ในตำบลเปียมกระสอบ อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง พื้นที่ติดชายฝั่งทะเลของประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกอยู่ตรงข้ามจังหวัดตราดของไทย โดยมีสะพานเชื่อมถึงกันระหว่างสองประเทศ ทิศใต้ติดอ่าวไทย นอกจากอาชีพประมงซึ่งส่วนใหญ่จะหาปลา ปู หอย และเลี้ยงสัตว์ทะเล ยังมีอีกธุรกิจหลักคือท่องเที่ยวป่าชายเลน และนั่งเรือไปเที่ยวหมู่บ้านชาวประมง ฤดูฝนหรือหน้ามรสุมน้ำท่วมหมู่บ้าน

ภาพที่ 6 แผนที่แสดงที่ตั้งของตำบลเปียมกระสอบ จังหวัดเกาะกง

3.2.2.2 ข้อมูลโครงการ¹¹

หน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงาน ฝ่ายไทย คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตราด กรมการพัฒนาชุมชน และฝ่ายกัมพูชา คือ กระทรวงกสิวิวัฒน์ชนบท นายอำเภอ และ รองนายอำเภอมณฑลสีมา ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 ครั้วเรือน

งบประมาณ 9,600,000 บาท (ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 จำนวน 6,000,000 บาท และระหว่างปี พ.ศ. 2553-2555 จำนวน 3,600,000 บาท งบประมาณรายปีปรากฏในภาคผนวก ข)

วัตถุประสงค์โครงการ

1) เพื่อเป็นการต่อยอดโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในราชอาณาจักรกัมพูชา โดยพัฒนาขีดความสามารถในการส่งเสริมและขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชนและการพัฒนาหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วมให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา

2) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและองค์กรในการบริหารจัดการชุมชน

3) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและองค์กรในการบริหารจัดการตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็น “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับ พอมิ พอกิน” และ “หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”

4) เพื่อให้ผู้นำชุมชนและประชาชนหมู่บ้านเปียมกระสอบมีความรู้ความเข้าใจด้านการดำเนินงานโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

¹¹ กรมการพัฒนาชุมชน, เอกสารโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน บนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรอัมเบิล)

5) เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนชาวไทยกับประชาชนชาว กัมพูชา และเจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน

การดำเนินกิจกรรมของโครงการ ระยะที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 มีดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายกัมพูชา โดยมีการเจรจาหรือเชิงนโยบายร่วมกันระดับจังหวัดระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดฝ่ายไทยกับฝ่ายกัมพูชาเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายการดำเนินงานโครงการ การจัดอบรมและศึกษาดูงานเรื่องการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการแต่งตั้งคณะทำงานระดับกรม ระดับจังหวัด และในพื้นที่ดำเนินงาน และจัดการศึกษาดูงานให้แก่เจ้าหน้าที่/คณะทำงานฝ่ายไทยเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกัมพูชาเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนา

2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนนดินเพื่อความสะดวกในการเดินทางในชุมชน การสร้างทำนบกั้นน้ำทะเลและใช้เป็นทางสัญจรในชุมชนได้ด้วย การสร้างอาคาร ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อใช้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ จัดการประชุมรายเดือนของตำบลและหมู่บ้าน ประกอบพิธีทางศาสนาและวันสำคัญต่าง ๆ การสร้างเรือนเพาะชำกล้าไม้เพื่อแจกจ่ายครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ การสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่ การสร้างห้องน้ำสำหรับชุมชน (ด้านข้างศูนย์เรียนรู้) การจัดหาอุปกรณ์เครื่องเล่นให้เด็กในโรงเรียนประถม

3) การส่งเสริมอาชีพทางเลือก เช่น การเลี้ยงปลากระพงในกระชัง การแปรรูปอาหาร ทะเล (กะปิ กุ้งแห้ง ปลากระตักอบแห้ง) การแปรรูปกล้วย มัน เผือก การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงกบ ปลาตุ๊ก การเพาะพันธุ์กล้าไม้ การทำสกรีนเสื้อสัญลักษณ์ของชุมชนเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

4) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการส่งเสริมการปลูกไม้ดอกไม้มงคล เช่น ต้นขี้เหล็กริมถนนเพื่อปรับภูมิทัศน์ การปลูกไม้ผลเพื่อการบริโภค เช่น มะม่วง มะพร้าว ละครุด และการปลูกต้นไม้ทางเพิ่มทุกปี

การดำเนินกิจกรรมโครงการระยะที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2559 มีดังนี้

1) การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการชุมชน โดยการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชาและฝ่ายไทย ผู้นำชุมชน/องค์กรชุมชน/ผู้แทนสตรี/เยาวชน ด้วยการอบรมและศึกษาดูงาน การทบทวนแผนชุมชน การจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน

2) การพัฒนาสตรีและเยาวชน โดยการส่งเสริมอาชีพทางเลือกตามความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ด้วยการจัดการอบรมฝึกปฏิบัติโดยวิทยากรจากผู้ประกอบการสินค้าโอท็อปของไทยจากจังหวัดตราด การสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปที่

หลากหลาย อาทิ การทำปลากะตักอบแห้งหรือทอดกรอบเป็นปลากะตักเกรดพรีเมียม ปลากะตักสามรส การประดิษฐ์และพัฒนาของฝากของที่ระลึกเพื่อการใช้และจำหน่าย การส่งเสริมการตลาดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ในครัวเรือน ต้นแบบจากการประกอบอาชีพ การสร้างร้านค้า/ตลาดนัดชุมชนจำหน่ายสินค้าจำเป็นในชีวิตประจำวันและผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพ/ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย-กัมพูชา การแลกเปลี่ยนประเพณีวัฒนธรรม การแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ การอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ชุมชนและการทำโฮมสเตย์

3) การสร้างอาคารศูนย์เรียนรู้ที่มีห้องประชุมพร้อมอุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเสียง เป็นต้น สร้างแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน ติดตั้งถังเก็บน้ำขนาด 2,000 ลิตร จำนวน 6 ถัง เพื่อชุมชนใช้ประโยชน์ในฤดูแล้ง ติดตั้งระบบไฟฟ้า/ประปา จัดทำข้อมูลหมู่บ้าน/ชุมชน

4) การสร้างท่อน้ำทิ้งน้ำทะเลสูงเพิ่มขึ้นอีก 50 เซนติเมตร

5) การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยฝ่ายไทยสนับสนุนพันธุ์ไม้ อาทิ การส่งเสริมการปลูกป่าและปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นในครัวเรือน การปรับปรุงภูมิทัศน์สองข้างทางถนนในชุมชนให้ร่มรื่น สร้างชุมชนสวยงามรองรับการท่องเที่ยวอันจะนำรายได้สู่ชุมชน

6) การประชาสัมพันธ์โครงการ

7) การติดตามประเมินผลโครงการ

3.2.3 โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย)

3.2.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง/พื้นที่ : หมู่บ้านตะโบกวินเป็นพื้นที่ชายแดนที่ห่างไกล ตั้งอยู่ในอำเภอมาลย์ จังหวัด บันเตียเมียนเจย มีอาณาเขตติดกับประเทศไทยทางทิศตะวันตกที่จังหวัดสระแก้ว ระยะทาง 153 กิโลเมตร มีจุดผ่านแดนถาวร 1 จุด ตั้งอยู่ที่ด่านบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดเสียมราฐของกัมพูชา ทิศใต้ติดกับจังหวัดพระตะบอง ทิศเหนือติดกับจังหวัดอุดรธานี หมู่บ้านนี้เคยเป็นฐานที่มั่นของเขมรแดง มีประชากรเบาบาง โดยมีการตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยอดีตทหารเขมรแดง สภาพอากาศแห้งแล้ง

3) การจัดการความรู้การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยจัดอบรมและศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพแก่ครัวเรือนพัฒนา/ผู้นำชุมชน/กลุ่มเยาวชน/กลุ่มอาชีพต่าง ๆ การขยายครัวเรือนพัฒนา การจัดตั้งกองทุนปุ๋ย โครงการหน้าบ้านน้อมอง สร้างโรงเพาะเห็ด 1 แห่ง การจัดตั้งคลังยาสัตว์ประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง และการปรับภูมิทัศน์ในชุมชน

4) การส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนพัฒนา/การพัฒนาอาชีพ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือน การส่งเสริมอาชีพทางเลือกเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง อาทิ การอบรมการแปรรูปอาหาร เช่น การทำไข่เค็ม การประกอบอาชีพเสริม เช่น การเพาะเห็ด การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ อาทิ การทำสบู่และน้ำยาล้างจาน การตัดเย็บเสื้อผ้า และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

5) การทำกิจกรรมสร้างความยั่งยืนเพื่อเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ “พออยู่ พอกิน” โดยให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการชุมชนได้อย่างยั่งยืน และแกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น มีแผนชุมชน ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ปรากฏ-ชาวบ้าน

6) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ กิจกรรมสานสัมพันธ์หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสองแผ่นดิน

7) การติดตาม/ตรวจเยี่ยมโครงการ

3.3 การวิเคราะห์โครงการโดย CIPP Model และแนวคิดเกณฑ์และตัวชี้วัดสำหรับการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

การศึกษานี้ได้ใช้แนวคิดการประเมินโครงการแบบซีปปี้ (CIPP Model) เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชา จำนวน 3 โครงการ โดยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสถานะก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการในพื้นที่ของชาวบ้านและเกษตรกรกัมพูชา การวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้าในโครงการ การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการ และการวิเคราะห์ผลงาน และใช้แนวคิดเกณฑ์และตัวชี้วัดสำหรับการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของโครงการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.3.1 การวิเคราะห์โครงการโดย CIPP Model

3.3.1.1 บทสรุปจากการศึกษาโครงการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนนหมายเลข 67 ราชอาณาจักรกัมพูชา (สะงา-อันลองเวง-เสียมราฐ)

1) ผลการวิเคราะห์บริบทของชุมชนก่อนและหลังโครงการ (Context)

1.1) ก่อนการดำเนินโครงการ

สภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านโอกีกันดาน ก่อน การดำเนินโครงการในปี พ.ศ. 2549 พบว่า คนในหมู่บ้านประมาณ 10 ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังคง มีวิถีชีวิตแบบสังคมชนบทค่อนข้างไปทางพื้นที่ป่า การตั้งถิ่นฐานเป็นแบบกระจัดกระจาย ที่ดินเป็นของ ผู้นำ ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปา ไม่มีห้องน้ำใช้ สภาพดินเป็นทรายปนหินและมีสภาพเป็นป่า สภาพอากาศแห้งแล้ง แหล่งน้ำใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอและขาดคุณภาพ ทำให้เพาะปลูกพืช ไม่ได้ผล การประกอบอาชีพจึงเป็นการพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักด้วยการหาของป่าขาย และมีอาชีพ รับจ้าง ในช่วงหน้าแล้งเนื่องจากแล้งมากทำให้ไม่สามารถปลูกพืชผักทางการเกษตรได้ และไม่มี โรงเรียน เด็กจึงต้องตามผู้ใหญ่ไปทำมาหากิน

1.2) หลังการดำเนินโครงการ

หลังการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2559 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในหลายประเด็น อาทิ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น มีประชากรอพยพเข้ามาอาศัยอยู่เพิ่มขึ้นทำให้ชุมชนขยายใหญ่ขึ้น มีโรงเรียน มีแหล่งน้ำเพื่อการ อุปโภคบริโภค ชาวบ้าน/เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และได้นำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพและเริ่มทำการเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น การได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินและแหล่งน้ำที่โครงการสร้างให้ทำให้เกิดการหาเลี้ยงชีพในหมู่บ้าน อัตราการออกไปรับจ้างในต่างถิ่นจึงลดลง สำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ พบว่า ชาวบ้าน/เกษตรกรที่ เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของไทย และศูนย์การเรียนรู้ที่สร้างขึ้น กลายเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้และสถานที่จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบบริบทชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด
สภาพวิถีชีวิตและความเป็นอยู่	หมู่บ้านโอกีกันดานเดิมพื้นที่เป็นป่า มีครัวเรือนในหมู่บ้านประมาณ 10 หลังคาเรือน ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีโรงเรียน ชาวบ้านดำรงชีพด้วยการหาของป่าขาย ไม่นิยมทำการเกษตร เนื่องจากสภาพความแห้งแล้ง	ผลการดำเนินโครงการทำให้ <u>ระยะที่ 1</u> มีการสร้างศูนย์ การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สระน้ำเพื่อบริโภค อุปโภค และการศึกษาดูงานในประเทศไทย ทำให้ชาวบ้าน ตื่นตัวที่จะเรียนรู้วิธีทำมาหากิน โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรม	- ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยใช้ศูนย์ การเรียนรู้ฯ เป็นสถานที่รวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน - ชุมชนขยายใหญ่ขึ้น มีโรงเรียน แหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค มีประชากรอพยพเข้ามาอาศัยอยู่เพิ่มขึ้น

ประเด็น	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด
		<u>ระยะที่ 2</u> ชุมชนได้รับ สนับสนุนอาคารเรียนชั่วคราว สร้างสระน้ำเพื่อการบริโภค และอุปโภค	- ประชาชนนำเอาหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำรงชีพและ เริ่มทำการเกษตรแบบ ผสมผสานมากขึ้น
ลักษณะการ ถือครองที่ดิน	ที่ดินในหมู่บ้านเมื่อก่อนเป็น ของผู้เฒ่า	ประชาชนส่วนใหญ่มีที่ดินทำ กินเป็นของตนเอง โดย บางส่วนได้รับจัดสรรจากผู้นำ	การได้ใช้ประโยชน์จากที่ดิน ทำกิน และแหล่งน้ำที่ โครงการสร้างให้ ทำให้เกิด การ หาเลี้ยงชีพในหมู่บ้าน
ความสมบูรณ์ ของดิน	ที่ดินส่วนใหญ่แห้งแล้ง สภาพ ดินเป็นทรายปนหิน และมี สภาพเป็นป่า	สภาพดินยังคงแห้งแล้ง แต่สภาพป่าลดลง	ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลง เด่นชัด
แหล่งน้ำใช้ ในการเกษตร	ไม่เพียงพอและขาดคุณภาพ	มีแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค และทำการเกษตรได้ใน บางฤดูกาล	- ชุมชนมีแหล่งน้ำใช้อุปโภค บริโภค - คราวเรือนสามารถประกอบ บ่อได้เอง มีที่กักเก็บน้ำไว้ใช้ ในหน้าแล้ง
ความเหมาะสม ของอากาศ	ไม่เหมาะสม มีสภาพแห้งแล้ง	ไม่เหมาะสม มีสภาพแห้งแล้ง	ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลง เด่นชัด
การเพาะปลูกพืช	เพาะปลูกพืชได้ไม่ได้ผล เนื่องจากสภาพดินที่แห้งแล้ง และขาดแหล่งน้ำ	เพาะปลูกพืชได้หลากหลาย ชนิดมากขึ้น เนื่องจากมีแหล่ง น้ำทำการเกษตร	มีการทำเกษตรผสมผสานตาม แนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมากขึ้น
การเลี้ยงสัตว์	ไม่มีข้อมูลการเลี้ยงสัตว์	โครงการได้จัดอบรมให้ความรู้ แก่ชุมชน สนับสนุนพันธุ์ปลา กบ และการขุดบ่อเลี้ยง จำนวน 30 ครัวเรือน	มีเพียง 2 ครัวเรือนที่เข้มแข็ง และสามารถดำเนินการ ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ขาดทุน ทรัพย์ และมีปัญหาในการ ขยายพันธุ์
การแปรรูป ผลผลิตการเกษตร	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่สามารถสังเกตเห็นได้
การจำหน่าย ผลผลิตทาง การเกษตร	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่สามารถสังเกตเห็นได้

ประเด็น	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด
ความรู้และการถ่ายทอด	การเป็นชุมชนห่างไกล สภาพแห้งแล้งทำให้ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับชุมชนอื่น ๆ มากนัก	โครงการได้สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนแห่งนี้จนกลายเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้	ศูนย์การเรียนรู้กลายเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าในโครงการ (Input)

การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าในโครงการฯ ประกอบด้วย งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต สิ่งก่อสร้าง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโครงการ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า รัฐบาลไทยได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต การพัฒนาความรู้แก่เจ้าหน้าที่/ผู้นำชุมชน/กลุ่มเยาวชน/กลุ่มสตรี/กลุ่มอาชีพต่าง ๆ การจัดตั้งและทำกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกพืชสวนครัวไม่ผลไม้น้ำมัน การขุดสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรและที่ศูนย์เรียนรู้ รวมเป็นเงินจำนวน 9,085,500 บาท (การดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552 และระหว่างปี พ.ศ. 2558-2559)

ในด้านบุคลากรจากไทย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษได้ให้ความรู้และคำแนะนำต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชาและผู้นำชุมชนในการจัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ อาทิ การอบรมความรู้ด้านเกษตรผสมผสาน การฝึกอาชีพให้แก่กลุ่มสตรีและเยาวชน การจัดกิจกรรมทางเลือกตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การนำคณะผู้แทนกัมพูชาศึกษาดูงานในประเทศไทย ซึ่งเป็นเพิ่มเติมขีดความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชนในหมู่บ้าน การพัฒนาหมู่บ้าน และการบริหารจัดการชุมชน และติดตามผลการดำเนินกิจกรรม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในโครงการให้การยอมรับต่อความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญชาวไทยที่มาถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำต่าง ๆ ในส่วนของฝ่ายเจ้าหน้าที่กัมพูชา กระทรวงกสิกรรมชนบทได้มอบหมายเจ้าหน้าที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ เจ้าหน้าที่/ชาวบ้าน/ และผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ผลการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการ (Process)

การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการ พบว่า โครงการมีการจัดทำแผนงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและดำเนินงาน มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาของชุมชน เกณฑ์และกระบวนการคัดเลือกหมู่บ้าน

การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และมีการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องและชุมชน

4) ผลการวิเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ (Output and Outcome)

ชาวบ้าน/เกษตรกรและผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการได้รับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการชุมชน หมู่บ้านเป้าหมายสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีการนำความรู้สู่การปฏิบัติ และมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาอาชีพ ความรู้ที่ชุมชนได้รับจากการถ่ายทอดจากการฝึกอบรม การศึกษาดูงานภายใต้โครงการส่วนใหญ่เป็นองค์ความรู้ด้านการเกษตรผสมผสาน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ องค์ความรู้ที่ได้รับ ดังนี้ การจัดการดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตพืชและสัตว์ เช่น การปลูกผัก การเพาะเห็ด การเลี้ยงกบ การเลี้ยงไก่ การปลูกไม้ผล การเพาะพันธุ์ปลา การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การทำน้ำปลา การขุดสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรและที่ศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัสดุอุปกรณ์ที่ชุมชนได้รับจากโครงการยังมีสภาพที่ใช้งานได้และยังคงใช้ประโยชน์อยู่ เช่น ถังเก็บน้ำฝนขนาด 2,000 ลิตร ถังเก็บน้ำฝน ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งกลายเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง และ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ พบว่า เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากโครงการไปปรับเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกได้ในระดับหนึ่ง โดยเน้นการปลูกพืชผักที่ลดการใช้สารเคมี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี การทำเกษตรแบบผสมผสาน การขยายพันธุ์พืชและสัตว์ ส่งผลให้ผู้บริโภคสามารถบริโภคผลผลิตมีความปลอดภัยมากขึ้นกว่าเดิม แต่ยังไม่มีการทำบัญชีครัวเรือนและการออมทรัพย์

การถ่ายทอดองค์ความรู้ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นสถานที่จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และสถานที่ศึกษาดูงานให้แก่คนในชุมชนและเยาวชนจากประเทศใกล้เคียง โดยเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2559 กรมเอเชียตะวันออกได้นำคณะเยาวชนเพื่อนมิตรลุ่มน้ำโขงไปเยี่ยมชมโครงการ ซึ่งได้รับความสนใจจากเยาวชนดังกล่าวเป็นอย่างมาก¹³

ในด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนชาวไทยกับประชาชนชาวกัมพูชา และเจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน การดำเนิน

¹³ อัจฉรา ไชยสาส์น, การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในต่างประเทศ, การทูตเพื่อการพัฒนา, 4 (พฤษภาคม 2560): หน้า 35.

กิจกรรมโครงการทำให้เกิดความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา อำเภอกงหรา จังหวัดศรีสะเกษ เป็นโรงเรียนพี่น้อง (Sister School) กับโรงเรียน Lumtong ของหมู่บ้านโอกีกันดาน มีการแข่งกีฬาร่วมกันเป็นระยะ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับนายอำเภออันลองเวง

3.3.1.2 บทสรุปจากการศึกษาโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน บนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรมเปิด)

1) ผลการวิเคราะห์บริบทของชุมชนก่อนและหลังการดำเนินโครงการ (Context)

1.1) ก่อนการดำเนินโครงการ

สภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านบางซีกก่อนการดำเนินโครงการในปี พ.ศ. 2549 เดิมที่ไม่มีหมู่บ้านมาก่อน ประชาชนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านบางซีกในปัจจุบันเป็นประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ในทะเล มีฐานะยากจน ยึดอาชีพทำการประมง ดำรงชีพตามมีตามเกิด ประชาชนขาดความรู้ เยาวชนบางส่วนจะไปทำงานรับจ้างในโรงงานและบ่อนการพนันในฝั่งไทย สภาพดินเค็ม เพาะปลูกพืชได้บางชนิดซึ่งทนต่อน้ำเค็ม อาทิ มะม่วง มะพร้าว ละมุด สภาพน้ำมีความเค็ม และเกิดภาวะน้ำท่วมในฤดูฝน การเลี้ยงสัตว์เป็นแบบปล่อยตามธรรมชาติ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับโรคภัยที่เกิดขึ้นกับสัตว์

1.2) หลังการดำเนินโครงการ

หลังการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2559 พบว่าสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น ชาวบ้าน/เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมตามที่ได้เรียนรู้และฝึกอบรมทักษะอาชีพ มีแหล่งน้ำใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และได้นำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพและเริ่มทำการเกษตรแบบผสมผสานและเลี้ยงสัตว์เป็นการสร้างแหล่งอาหารในครัวเรือนและสร้างรายได้เสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร แต่ในบางประเด็นยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การปรับปรุงบำรุงดินให้สามารถเพาะปลูกได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบบริบทของชุมชนก่อนและหลังการดำเนินโครงการ

ประเด็น	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด
สภาพวิถีชีวิตและความเป็นอยู่	เดิมที่ไม่มีหมู่บ้านมาก่อน ประชาชนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านบางซีกในปัจจุบันเป็นประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ในทะเล มีฐานะยากจน ยึด	ผลการดำเนินโครงการทำให้ ผู้นำ กรรมการหมู่บ้าน และแกนนำ มีความรู้ในเรื่อง การบริหารจัดการหมู่บ้านและการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ	- มีการปรับ ภูมิทัศน์ บ้านเรือนและชุมชนให้มีความสะอาด สวยงาม ครัวเรือนมีการคัดแยกขยะ

ประเด็น	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด
	อาชีพทำการประมง ดำรงชีพตามมีตามเกิด ประชาชนขาดความรู้ เยี่ยวชนบางส่วนจะข้ามฝั่งไปทำงานรับจ้างในโรงงาน และบ่อนการพนัน	เศรษฐกิจพอเพียง ขณะที่ชาวบ้านในชุมชนได้เรียนรู้และฝึกอบรมทักษะอาชีพ เช่น การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา และการปลูกผักสวนครัว	ปรับปรุงบ้านให้สะอาดถูกสุขอนามัยมากขึ้น - ชุมชนมีการรวมกลุ่ม มีการเก็บออม และการจัดตั้ง กลุ่มออมทรัพย์ - ประชาชนนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพมากขึ้น
ลักษณะการถือครองที่ดิน	ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง อาศัยและทำอาชีพ ส่วนใหญ่อยู่ในทะเล	ประชาชนส่วนใหญ่ย้ายมาอยู่บนพื้นดินมากขึ้น และเริ่มรู้จักทำประโยชน์จากที่ดิน ทำการเกษตรผสมผสาน และเลี้ยงสัตว์ เพื่อสร้างแหล่งอาหารในครัวเรือน และ สร้างรายได้เสริม	การปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การนำผ้าใบมาคลุมเพื่อให้ดินคงความชุ่มชื้น ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินได้เพิ่มขึ้น
ความสมบูรณ์ของดิน	สภาพดินเค็ม เพาะปลูกพืชได้บางชนิด	การใช้ประโยชน์จากที่ดินจะต้องมีการปรับปรุงบำรุงดินก่อน	ไม่สามารถสังเกตพบได้
แหล่งน้ำใช้ในการเกษตร	สภาพน้ำมีความเค็ม และเกิดภาวะน้ำท่วมในฤดูฝน	ต้องใช้น้ำประปา ชุดบ่อ และการเจาะบ่อบาดาลเพื่อนำมาใช้ในการเกษตร	ไม่สามารถสังเกตพบได้
ความเหมาะสมของอากาศ	เหมาะสม	เหมาะสม	ไม่สามารถสังเกตพบได้
การเพาะปลูก	เพาะปลูกพืชได้ผลเพียงบางชนิด เช่น มะม่วง มะพร้าว ละครุด ซึ่งทนต่อน้ำเค็ม	มีการทำเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ปลูกพืช ระยะเวลาสั้น	ลดต้นทุนการใช้สารเคมี
การเลี้ยงสัตว์	มีการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยตามธรรมชาติ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับโรคภัยที่เกิดขึ้นกับสัตว์	โครงการได้ส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงกบ	มีการเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาในกระชัง อย่างต่อเนื่อง
การแปรรูปผลผลิตการเกษตร	ไม่มีข้อมูล	กลุ่มเป้าหมายได้ฝึกอบรมอาชีพด้านการถนอมอาหารให้เก็บรักษาได้นาน การไม่ใช้ ผงชูรส เช่น ก๋วยเตี๋ยว การทำน้ำจิ้มทะเล น้ำปลา	เกิดกลุ่มอาชีพ มีการสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชน ออกจำหน่าย จัดทำแบรนด์ของชุมชน สร้างรายได้ให้กับกลุ่มและครัวเรือนสมาชิก

ประเด็น	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด
การจำหน่าย ผลผลิตทาง การเกษตร	ไม่มีข้อมูล	กลุ่มเป้าหมายจัดเตรียม ผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจำหน่าย ทำเครื่องหมายการค้า	สมาชิกกลุ่มมีความคาดหวัง ในการขายผลิตภัณฑ์ใน ชุมชนท้องถิ่น
ความรู้และ การถ่ายทอด	ไม่มีข้อมูล	เกิดศูนย์การเรียนรู้เพื่อ การพัฒนา อย่างยั่งยืน มีการรวมกลุ่ม ถ่ายทอดความรู้และสถานที่จัดทำ กิจกรรม ต่าง ๆ ของชุมชนและ ชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง	ศูนย์การเรียนรู้ กลายเป็น ศูนย์กลางการถ่ายทอด ความรู้ โดยที่การสอนงาน มี ลักษณะไม่เป็นทางการ

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าในโครงการ (Input)

รัฐบาลไทยได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การสร้างถนนดิน การสร้างทำนบกั้นน้ำทะเลและใช้เป็นทางสัญจรในชุมชน การสร้างเรือนเพาะชำกล้าไม้ การสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่ การสร้างห้องน้ำสำหรับชุมชน (ด้านข้างศูนย์เรียนรู้) การจัดหาอุปกรณ์เครื่องเล่นให้เด็กในโรงเรียนประถม การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต การจัดทำแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน การพัฒนาความรู้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา ผู้นำชุมชน และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ การสร้างร้านค้า/ตลาดนัดชุมชนจำหน่ายสินค้า เป็นต้น รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 9,600,000 บาท (การดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 และระหว่างปี พ.ศ. 2558-2559)

ในด้านบุคลากรจากไทย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดตราดได้ให้ความรู้ต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชาและไทย โดยจัดการศึกษาดูงานให้แก่เจ้าหน้าที่/คณะทำงานฝ่ายไทยเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกัมพูชาเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนา การเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชาและฝ่ายไทย ผู้นำชุมชน/องค์กรชุมชน/ผู้แทนสตรี/เยาวชน ด้วยการจัดอบรมและศึกษาดูงาน การทบทวนแผนชุมชน การจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการชุมชน การจัดอบรมและศึกษาดูงานเรื่อง การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการแต่งตั้งคณะทำงานระดับกรม ระดับจังหวัด และในพื้นที่ดำเนินงาน การจัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมอาชีพทางเลือก รวมถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ อาทิ การอบรมความรู้ด้านเกษตรผสมผสาน การฝึกอาชีพให้แก่กลุ่มสตรีและเยาวชน การจัดกิจกรรมทางเลือกตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การนำคณะผู้แทนกัมพูชาศึกษา ดูงานในประเทศไทย ซึ่งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชนในหมู่บ้าน การพัฒนาหมู่บ้าน และการบริหารจัดการชุมชน และ

ติดตามผลการดำเนินกิจกรรม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในโครงการให้การยอมรับต่อความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญชาวไทยที่มาถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำต่าง ๆ ในส่วนของฝ่ายเจ้าหน้าที่กัมพูชากระทรวงอภีวัฒน์ชนบทได้มอบหมายเจ้าหน้าที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ เจ้าหน้าที่/ชาวบ้าน/ และผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ผลการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการ (Process)

โครงการมีแผนการดำเนินงาน โดยผู้นำและตัวแทนชาวบ้านในหมู่บ้านบางซึกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่ทั้งฝั่งไทยและกัมพูชา ในการกำหนดกิจกรรม ดำเนินการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความเข้าใจชัดเจนในวัตถุประสงค์ของโครงการ มีบุคลากรดำเนินงานทั้งจากรัฐบาลกัมพูชาและรัฐบาลไทยที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้ตลอดจนบริหารจัดการโครงการให้สำเร็จ

กิจกรรมการพัฒนาที่โครงการจัดทำขึ้นมีการวางแผน กำหนดขั้นตอน เวลา รูปแบบการเนิกร และการใช้ทรัพยากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่และระดับสูงจากรัฐบาลกัมพูชาให้การยอมรับ โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม การร่วมศึกษา ดูงาน การอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมโครงการให้สำเร็จ ผู้นำ แกนนำ และชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม และร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินกิจกรรมโครงการ ผู้นำชุมชนได้รับการฝึกอบรมทักษะด้านการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้สอดคล้องตามแผนและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม

4) ผลการวิเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ (Output and Outcome)

การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีการสร้างถนนดินเพื่อความสะดวกในการเดินทางในร้านค้าชุมชน การสร้างทำนบกั้นน้ำทะเลและใช้เป็นที่พักพิงของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่มาชมป่าชายเลน ชุมชนมีการรักษาความสะอาดและปรับภูมิทัศน์ในชุมชนให้สวยงาม มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์การเรียนรู้เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้และสถานที่จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง มีอาคารตลาดนัดเพื่อการประกอบอาชีพและส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างห้องน้ำสาธารณะ เรือนเพาะชำกล้าไม้ การสร้างเล้าไก่ มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

การที่ชุมชนได้รับการฝึกทักษะด้านการส่งเสริมอาชีพทำให้เกิดกลุ่มอาชีพ จนสามารถผลิตเป็นสินค้าจำหน่ายในชุมชนสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มได้ เช่น การถนอมอาหาร การแปรรูปเห็ด เป็นต้น มีการจัดทำแบรนด์ของชุมชน นอกจากนั้น กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ

เกษตรกรรมทำให้ชุมชนมีความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์ ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้สารเคมี ทำให้มีสุขอนามัยที่ดีขึ้น

โครงการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในระดับนโยบายภาครัฐของ กัมพูชาและไทยในการสร้างความสัมพันธ์อันดีและการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

อย่างไรก็ตาม ประชาชนและผู้นำชุมชนของบ้านเปียมกระสอบไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากมีน้ำทะเลหนุนเข้ามาในชุมชน ทำให้ไม่สามารถเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์เพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือนได้อย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม เพื่อเตรียมเป็นชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรองรับผู้มาเยือน อีกทั้งไม่สามารถสานต่อกิจกรรมหลังจบโครงการให้แล้วเสร็จได้ อาทิ การต่อเติมตลาดท่องเที่ยวภายหลังจากโครงการได้ดำเนินการก่อสร้างตัวอาคารให้ในเรื่องการจัดแบ่งพื้นที่ในอาคารออกเป็น 40 บล็อก เพื่อให้ประชาชนนำสินค้ามาจำหน่าย การทำถนนรอบตลาด และการติดตั้งระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ยังไม่แล้วเสร็จสืบเนื่องจากปัญหาในการบริหารจัดการและงบประมาณ

3.3.1.3 บทสรุปจากการศึกษาโครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
ราชอาณาจักรกัมพูชา (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย)

1) ผลการวิเคราะห์บริบทของชุมชนก่อนและหลังการดำเนินโครงการ

1.1) ก่อนการดำเนินโครงการ

สภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านตะโบกวินก่อนการดำเนินโครงการในปี พ.ศ. 2560 เดิมอยู่แบบต่างคนต่างทำมาหากิน สมาชิกในชุมชนไม่มีการรวมกลุ่ม ขาดความรู้ในด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ครัวเรือนมีสภาพยากจนความเป็นอยู่ไม่ค่อยดีนัก สมาชิกในชุมชนบางกลุ่มมีรายได้จากงานไม่สุจริต และมีปัญหาเยาวชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ประชาชนมีที่ดินเป็นของตนเองแต่ขาดการบริหารจัดการที่ดี ไม่เกิดการใช้ประโยชน์เต็มที่ น้ำมีแต่ขาดคุณภาพ หน้าฝนน้ำท่วม หน้าแล้งน้ำแห้ง สภาพอากาศแห้งแล้ง เพาะปลูกพืชไม่ได้ผลเนื่องจากสภาพดินที่แห้งแล้งและปัญหาน้ำท่วม การเลี้ยงสัตว์เป็นแบบปล่อยตามธรรมชาติ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับโรคภัยที่เกิดขึ้นกับสัตว์

1.2) หลังการดำเนินโครงการ

หลังการดำเนินโครงการ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดในหลายประเด็น เช่น สมาชิกชุมชนมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง เนื่องจากผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำสูง ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น มีความสามัคคีร่วมกันทำกิจกรรมโครงการ ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มใช้ประโยชน์จากที่ดินทำการเกษตรผสมผสานทำให้มีแหล่งอาหารในครัวเรือน และสามารถสร้างรายได้เพิ่มจากการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ และการทำปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ลดต้นทุน ลดการใช้สารเคมี และมีรายได้จากการขายพืชผักอีกด้วย ชุมชนมีแหล่งน้ำใช้อุปโภคบริโภคใน

ฤดูแล้ง เกิดกลุ่มอาชีพสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนออกจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม การพัฒนาองค์ความรู้ มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพและดูแลครอบครัว แต่ชาวบ้านยังประสบปัญหาน้ำหลากในช่วงฤดูฝน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบบริบทของชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด
สภาพวิถีชีวิตและความเป็นอยู่	หมู่บ้านตะโบกวินเดิมอยู่แบบต่างคนต่างทำมาหากิน สมาชิกในชุมชนไม่มีการรวมกลุ่ม ขาดความรู้ในด้านการจัดการสภาพแวดล้อม คราวเรือนมีสภาพยากจน ความเป็นอยู่ไม่ค่อยดีนัก สมาชิกในชุมชนบางกลุ่มมีรายได้จากงานไม่สุจริต และมีปัญหาเยาวชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	ผลการดำเนินโครงการทำให้ผู้นำ กรรมการหมู่บ้าน และแกนนำ มีความรู้ในเรื่อง การบริหารจัดการหมู่บ้านและการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน บ้านเรือนและชุมชน สะอาดเรียบร้อย สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี และกระตือรือร้นเข้าร่วมโครงการร่วมทำกิจกรรม ฝึกอาชีพ เรียนรู้วิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งนำมาปรับใช้ในการดูแลครอบครัวและประกอบอาชีพ	- ชุมชนมีการปรับภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม คราวเรือนมีการปรับปรุงให้หน้าบ้านน่ามอง สภาพแวดล้อมในชุมชนได้รับการแก้ไข ดูแล - ผู้นำชุมชน และสมาชิกชุมชนมีการรวมกลุ่ม โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานที่รวมกลุ่มเพื่อฝึกอาชีพและจัดทำกิจกรรม ต่าง ๆ ร่วมกัน จนเกิดเป็นกลุ่มอาชีพ - ประชาชนนำเอา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพและเริ่มทำการเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น
ลักษณะการถือครองที่ดิน	ประชาชนมีที่ดินเป็นของตนเองแต่ขาดการบริหารจัดการที่ดี ไม่เกิดการใช้ประโยชน์เต็มที่	ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มใช้ประโยชน์จากที่ดิน ทำการเกษตรผสมผสาน มีแหล่งอาหารในครัวเรือน และสามารถสร้างรายได้เพิ่มจากการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์	มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น
ความสมบูรณ์ของดิน	สภาพดินทำการเพาะปลูก ได้แต่มีการใช้ประโยชน์น้อย	มีการใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตรแบบผสมผสานทั้งการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์	การใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกินมีการบริหารจัดการมากขึ้น แบ่งประเภท การเพาะปลูก ทั้งที่เป็นพืชผักสวนครัว และพืชเศรษฐกิจที่สามารถนำไปขายเพิ่มรายได้

ประเด็น	ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด
แหล่งน้ำใช้ในการเกษตร	น้ำมีแต่ขาดคุณภาพ หน้าฝนน้ำท่วม หน้าแล้งน้ำแห้ง	มีการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อ แก้ปัญหาขาดน้ำในฤดูแล้ง แต่ช่วงฤดูฝนจะมีน้ำหลาก ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้	- ชุมชนมีแหล่งน้ำใช้อุปโภค บริโภคในฤดูแล้ง
ความเหมาะสม ของอากาศ	มีสภาพแห้งแล้ง	การเพาะปลูกไม่สามารถทำได้ ในช่วงฤดูแล้งเพราะน้ำมีไม่ เพียงพอ และฤดูฝนประสบ ปัญหาปริมาณน้ำมากจนเอ่อล้น ท่วมพื้นที่	ไม่สามารถสังเกตพบได้
การเพาะปลูก	เพาะปลูกพืชไม่ได้ผล เนื่องจากสภาพดินที่ แห้งแล้ง และขาดแหล่งน้ำ	สามารถทำการเพาะปลูกพืช ในช่วงฤดูหนาวได้หลากหลาย ชนิดมากขึ้น เนื่องจากมีแหล่ง น้ำทำการเกษตรเพียงพอ	มีการทำเกษตรผสมผสานตาม แนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมากขึ้น และการทำ ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ลดต้นทุน ลด การใช้สารเคมี และมีรายได้ จากการขายพืชผักอีกด้วย
การเลี้ยงสัตว์	มีการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยตาม ธรรมชาติ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ โรคร้ายที่เกิดขึ้นกับสัตว์	โครงการได้ส่งเสริมการเลี้ยงไก่ พื้นบ้าน แต่ใกล้ล้มตายจำนวน มากเนื่องจากประสบปัญหา สภาพอากาศที่หนาวฉับพลัน	มีการเลี้ยงสัตว์หลากหลาย ประเภท เนื่องจากมีความรู้ และได้รับการฝึกอบรมกับ โครงการ
การแปรรูป ผลผลิต การเกษตร	ไม่มีข้อมูล	กลุ่มเป้าหมายได้ฝึกอบรมอาชีพ สามารถเพาะเห็ด แปรรูป ผลผลิต ได้แก่ การทำไส้กรอก ไข่เค็ม ผลไม้ดอง	เกิดกลุ่มอาชีพ มีการสร้าง ผลิตภัณฑ์ของชุมชนออก จำหน่าย สร้างรายได้ให้กับ กลุ่ม
การจำหน่าย ผลผลิต ทางการเกษตร	ไม่มีข้อมูล	การจัดทำผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อ จำหน่าย ทำเครื่องหมายการค้า	การขายผลิตภัณฑ์ในชุมชน ท้องถิ่น และตลาดใกล้เคียง อยู่ในช่วงเริ่มต้น
ความรู้และ การถ่ายทอด	ไม่มีข้อมูล	เกิดศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน โรงเพาะเห็ด	ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน กลายเป็นศูนย์กลาง การถ่ายทอดความรู้และ สถานที่จัดทำกิจกรรมของชุมชน

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าในโครงการ (Input)

รัฐบาลไทยได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
อาทิ การก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ห้องน้ำ ลานกีฬา การมีกฎเกณฑ์และ

คณะกรรมการชุมชน การฝึกอบรมเรื่องอาชีพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร เช่น การปลูกพืชผสมผสาน การเพาะเห็ด การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง การเลี้ยงหมู การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ายาล้างจาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น การทำไข่เค็ม ผลไม้ดอง การสร้างโรงเพาะเห็ด การพัฒนาความรู้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ เป็นต้น รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 7,620,000 บาท (ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2563)

ในด้านบุคลากรจากฝ่ายไทย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดสระแก้วได้เตรียมความพร้อมการบริหารจัดการโครงการให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา โดยจัดการอบรมชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน 3 ปี แก่เจ้าหน้าที่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดบันเตียเมียนเจย กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การจัดทำแผนชุมชน การจัดการจัดการความรู้การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนพัฒนา/การพัฒนาอาชีพ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน การทำกิจกรรมสร้างความยั่งยืนเพื่อเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ “พออยู่ พอกิน” การประชาสัมพันธ์โครงการ การติดตาม และการตรวจเยี่ยมโครงการโดยผู้บริหารจากกรมการพัฒนาชุมชน

ในด้านบุคลากรของกัมพูชา กระทรวงอภิวัดชนบทได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดให้ความร่วมมือและเข้าร่วมในการดำเนินงานโครงการ

3) ผลการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการ (Process)

กิจกรรมการพัฒนาที่โครงการจัดทำขึ้นมีการวางแผน กำหนด ขั้นตอน เวลา รูปแบบการดำเนินการ และการใช้ทรัพยากร เพื่อทำการตรวจสอบอย่างเหมาะสม ผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในวางแผน กำหนดกิจกรรม และร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินกิจกรรม การดำเนินโครงการกำหนดให้มีเกณฑ์และกระบวนการคัดเลือกผู้นำ โดยผู้นำได้รับการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้มีความเข้าใจแนวทางการทำงานที่ชัดเจน และดำเนินงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่ และระดับสูงจากรัฐบาล กัมพูชาให้ การยอมรับ โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม การร่วมศึกษาดูงาน การอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมโครงการให้สำเร็จ และมีการติดตามผลการดำเนินงานจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

4) ผลการวิเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ (Output and Outcome)

กิจกรรมโครงการประสบความสำเร็จในการดำเนินการ ประกอบด้วย อาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ห้องน้ำสาธารณะ โรงเพาะเห็ด คลังยาประจำหมู่บ้าน ลานกีฬา

อเนกประสงค์ของชุมชน วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ต่าง ๆ มีสภาพการใช้งานได้เป็นปกติ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลอย่างเหมาะสม

ในด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ชุมชนได้รับการฝึกทักษะการเพาะเห็ด เรียนรู้การถนอมอาหาร อาทิ การแปรรูปไข่เค็ม การทำแหนมเห็ด การทำน้ำพริก และผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน อาทิ สบู่ น้ำยาล้างจาน และลูกประคบ ซึ่งโครงการจะดำเนินการส่งเสริมให้สามารถผลิตเป็นสินค้าจำหน่ายในชุมชนและตลาดใกล้เคียงเพื่อสร้างรายได้ให้กับกองทุนและสมาชิกกลุ่มต่อไป

การส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม ในด้านการเพาะปลูก ชาวบ้านปลูกผักสวนครัว พืชเศรษฐกิจ ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองและหมู เพื่อเป็นอาหารและจำหน่าย สร้างรายได้เสริม มีการจัดทำคลังยาสำหรับสำหรับรักษาโรคสัตว์ต่าง ๆ นอกจากนั้น ความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้สารเคมี และมีสุขอนามัยที่ดีขึ้น

ด้านสุขอนามัย ครัวเรือนนำความรู้ที่ได้รับไปสู่การปฏิบัติ มีการสร้างห้องน้ำ การดูแลครัวเรือนให้สะอาด การกินอยู่ที่ถูกสุขลักษณะ และทำการเกษตรโดยลดการใช้สารเคมี

ด้านการดำเนินชีวิต กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจในวิถีพอเพียง และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน อีกทั้งยังนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ อาทิ การทำน้ำส้มควันไม้

ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอด และขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ด้วย

3.3.2 การวิเคราะห์โดยแนวคิดเกณฑ์และตัวชี้วัดสำหรับการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

3.3.2.1 การถอดความเชื่อมโยงของโครงการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนำร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนนหมายเลข 67 ราชอาณาจักรกัมพูชา (สะง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ)

ความมีเหตุผล	ความพอประมาณ	การมีภูมิคุ้มกัน	ความรู้	คุณธรรม
- การสร้างศูนย์การเรียนรู้ เรือนเพาะชำ แปลงสาธิต บ่อเพาะพันธุ์ปลา เพื่อเป็นแหล่งความรู้และที่มาของรายได้ - การร่วมทำกิจกรรมโครงการเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม	- ชาวบ้านใช้จ่ายอย่างพอดี ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง - มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับการใช้งานและความจำเป็น	- ชาวบ้านรู้จักทำบัญชีครัวเรือน การแบ่งเงินเป็น 3 ส่วน - ชุมชนมีแหล่งน้ำใช้อุปโภคบริโภค จากการสร้างบ่อน้ำมีที่กักเก็บน้ำไว้ในหน้าแล้ง	- ชาวบ้านนำความรู้ที่ได้จากการอบรมและศึกษาดูงานในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการเกษตรแบบผสมผสานไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง อาทิ การปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์	- ชาวบ้านมีความเข้าใจและนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และการอยู่ร่วมกัน - มีครัวเรือนต้นแบบที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ เป็นตัวอย่างที่ดีให้ครัวเรือนอื่นนำไปประยุกต์ใช้ - มีการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้โดยใช้ศาลาอเนกประสงค์เป็นที่ประชุม

เศรษฐกิจ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
- ด้านการลดค่าใช้จ่าย - ชาวบ้านมีการทำเกษตรผสมผสานเพื่อการบริโภค - ด้านการเพิ่มรายได้ - ชาวบ้านบางครัวเรือนปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นอาหารและจำหน่าย	- ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ - เด็กเล็กได้รับการดูแล - ชาวบ้านรักใคร่สามัคคีและมีความร่วมมือกันแก้ปัญหาชุมชน - การร่วมมือกันพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลไปยังชุมชนใกล้เคียง	- มีการใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูก ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม - การขุดสระน้ำช่วยพัฒนาการบริหารจัดการน้ำให้ดีขึ้น	- ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาในการบำรุงดิน - หมู่บ้านมีศูนย์เรียนรู้เป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้แก่พื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งเยาวชนจากประเทศใกล้เคียง - มี Sister School

2) โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน บนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรมบีล)

ความมีเหตุผล	ความพอประมาณ	การมีภูมิคุ้มกัน	ความรู้	คุณธรรม
- การสร้างศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้และทำกิจกรรม ซึ่งชุมชนได้นำความรู้และทักษะที่ได้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต การสร้างรายได้ โดยยึดหลักพึ่งตนเอง ขยันทำมาหากิน ประหยัดอดออม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมและร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินโครงการด้วยความเข้าใจในวัตถุประสงค์โครงการ	- ชาวบ้านมีความเข้าใจในวิถีพอเพียง - นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ	- ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ และประชาชน ทำงานร่วมกันโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนโดยรวม - นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ - มีคณะกรรมการบริหารดูแลการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ	- ชาวบ้านที่ได้รับการอบรมจากศูนย์เรียนรู้และศึกษา ดูงานในประเทศไทย นำความรู้มาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ การถนอมอาหาร การท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัวและชุมชน	- ชาวบ้านมีความเข้าใจและนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขมาใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคม - มีความร่วมมือกันแก้ปัญหาชุมชน

เศรษฐกิจ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
- ด้านการลดค่าใช้จ่าย ชาวบ้านมีการทำเกษตรผสมผสานเพื่อการบริโภค - ด้านการเพิ่มรายได้ ชาวบ้านมีอาชีพเสริมจากการถนอมอาหารและแปรรูปผลิตภัณฑ์จำหน่าย - ด้านการประหยัด มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และการรวมกลุ่มออมทรัพย์ - เรียนรู้เทคโนโลยีการถนอมอาหาร การทำปุ๋ยอินทรีย์	- ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ - มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีจิตอาสา - มีความร่วมมือกันแก้ปัญหาชุมชน ดูแลเยาวชนให้มีพฤติกรรมเหมาะสม	- มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูก ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี - ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม แหล่งน้ำ ต้นไม้ ขยะ ในชุมชน - ปลูกต้นไม้ ไม้ดอก เพื่อปรับภูมิทัศน์ชุมชน	- มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำประมง การถนอมอาหารที่ได้จากทะเล - ชาวบ้านมีความเข้าใจและนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขมาใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

3) โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ราชอาณาจักร
กัมพูชา (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย)

ความมีเหตุผล	ความพอประมาณ	การมีภูมิคุ้มกัน	ความรู้	คุณธรรม
- ชาวบ้านรู้จักวิเคราะห์สภาพปัญหา สิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการผลิตสินค้า - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม และร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินกิจกรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	- ใช้งบประมาณ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ให้สมดุล เพียงพอที่จะรองรับการผลิตที่มีประสิทธิภาพ - วางแผนการผลิตสินค้าโดยคำนึงถึงหลักการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม	- ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและประชาชนทำงานร่วมกันในการพัฒนาระบบการผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น - ชาวบ้านมีความเข้าใจในสถานการณ์ สภาพแวดล้อม แผนงานนโยบายของภาครัฐ พร้อมทั้งจะปรับตัวตามสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้	- ชาวบ้านนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมและดูงานมาปรับใช้ อาทิ การถนอมอาหาร การทำผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในครัวเรือน การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำโรงสีขนาดเล็กย้อมไว้สีข้าวกินเอง การทำน้ำหมักจากวัสดุเหลือใช้เพื่อกำจัดกลิ่นมูลสัตว์ - นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาประยุกต์ใช้กับความรู้ที่ได้จากโครงการ เช่น การทำน้ำส้มควันไม้ - รู้จักการวางแผนโดยเชื่อมโยงผลผลิตกับความต้องการของผู้บริโภค	- ชาวบ้านมีความเข้าใจและนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขมาใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคม - การถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง - การช่วยเหลืองานชุมชน - การวางแผน การผลิตสินค้า โดยคำนึงถึงผู้อื่น ผลประโยชน์ และความเสียหายที่อาจกระทบต่อส่วนรวม

เศรษฐกิจ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
- การลดรายจ่าย ชาวบ้านมีการทำเกษตรผสมผสานเพื่อการบริโภค - การเพิ่มรายได้ ชาวบ้านมีอาชีพเสริมจากการปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ เป็นอาหารและจำหน่าย - ชุมชนและครัวเรือน มีการออมทรัพย์	- ปลอดภัย สุข - มีความร่วมมือกันแก้ปัญหาชุมชน - ร่วมกันพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้	- มีการแก้ไขปัญหาขยะ และร่วมมือกันทำให้ชุมชนสะอาดขึ้น - มีการใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูกแทนการใช้สารเคมี	- มีการสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้เตาเผาถ่านรูปแบบดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้กับการทำน้ำส้มควันไม้

3.2.2.2 ความเชื่อมโยงของโครงการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมิติต่าง ๆ

1) ผลกระทบในมิติทางเศรษฐกิจ

การเข้าร่วมโครงการเกิดผลกระทบเชิงบวกต่อชาวบ้านและชุมชนในมิติทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากชาวบ้าน/เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายมากขึ้น ชาวบ้านบางครัวเรือนปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นอาหารและจำหน่าย ทำให้เพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้มากขึ้น และมีการลดรายจ่าย โดยชาวบ้านมีการทำเกษตรผสมผสานเพื่อการบริโภค มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายและการรวมกลุ่มออมทรัพย์ ยกเว้นชาวบ้านที่หมู่บ้านโออีกันดานที่ไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่าย

2) ผลกระทบในมิติทางสังคม

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในมิติทางสังคมของทั้งสามโครงการพบว่า ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และความสามัคคีมากขึ้น เนื่องจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนทำให้ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการและสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในด้านการตอบสนอง ความต้องการของชุมชนพบว่า มีความชัดเจนมากขึ้น เพราะมีการประชุมและหาแนวทางแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ชุมชนปลอดอบายมุข และร่วมมือกันพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลไปยังชุมชนใกล้เคียง

3) ผลกระทบในมิติทางสิ่งแวดล้อม

มิติทางสิ่งแวดล้อม พบว่า มีผลกระทบในเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น เนื่องจากชาวบ้าน/เกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเกษตรจากการใช้สารเคมีมาใช้สารอินทรีย์แทนมากขึ้น สุขภาพของเกษตรกรดีขึ้น มีการแก้ไขปัญหาขยะ และร่วมมือกันทำให้ชุมชนสะอาดขึ้น

4) ผลกระทบในมิติทางวัฒนธรรม

ชาวบ้านมีความเข้าใจและนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มาใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะที่ศูนย์เรียนรู้ที่หมู่บ้านโออีกันดาน จังหวัดอุดรธานี เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี เนื่องจากเป็นที่ศึกษาดูงานให้แก่พื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งเยาวชนจากประเทศใกล้เคียง

3.4 การวิเคราะห์การดำเนินงานโครงการ

3.4.1 ผลการดำเนินงานโครงการ

แม้ว่าทั้งสามโครงการจะมีความแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ แต่ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่รัฐบาลไทยได้ให้ความช่วยเหลือ โดยการน้อมนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้นั้นมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ประชาชนในกัมพูชา และเพื่อเป็นการประสานความสัมพันธ์ เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ และแผนการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น ผู้เขียนจึงจะกล่าวถึงผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์โครงการโดยรวม ซึ่งกล่าวได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุผลดังนี้

3.4.1.1 การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ประชาชนในกัมพูชา พบว่า

1) ด้านการดำเนินงานกิจกรรมภายใต้โครงการ ทั้งสามโครงการประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน อาทิ การก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในชุมชน ศาลาอเนกประสงค์ของชุมชน สระน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์มีสภาพใช้งานได้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลอย่างเหมาะสม ในด้านของกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ ชาวบ้านเรียนรู้อาชีพการทำเกษตรผสมผสานและการเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้ทั้งบริโภคและจำหน่ายเป็นการช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ไปพร้อมกัน

2) ด้านความรู้ ความเข้าใจ และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตของชาวบ้าน พบว่า นอกจากชาวบ้าน/เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้เรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นฐาน โดยนำเอาหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มาใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพจนเห็นผลในทางปฏิบัติแล้ว ยังพบว่า ชาวบ้าน/เกษตรกรได้ส่งต่อความรู้แพร่ขยายไปยังเพื่อนบ้านและชุมชนใกล้เคียง เช่นศูนย์การเรียนรู้ที่หมู่บ้านโอกีกันดาน กลายเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง และเยาวชนจากประเทศเพื่อนบ้านได้มาศึกษาดูงาน ในด้านเศรษฐกิจชาวบ้าน/เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากการทำการเกษตรแบบผสมผสานในที่ดินเพิ่มขึ้น มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ รวมทั้งการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานในประเทศไทยและการอบรมทักษะอาชีพไปปรับใช้จนเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตหันมาประกอบอาชีพสุจริต ลด ละ เลิกยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข

3) ด้านความสามารถของชุมชนในการเป็นต้นแบบหมู่บ้านนำร่องพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า ความสามารถของชุมชนในการเป็นต้นแบบหมู่บ้านนำร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงได้ศึกษาเรียนรู้ และขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการให้มีความต่อเนื่องยั่งยืน สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1) ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นสถานที่รวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ที่เห็นเด่นชัดคือ หมู่บ้านตะโบกวิน จังหวัดบันเตียเมียนเจย มีความโดดเด่นในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างอาชีพ การส่งเสริม

ผลิตภัณฑ์ชุมชน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับพอมีพอกิน หากมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะสามารถเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการเป็นพื้นที่ต้นแบบในระดับสูงขึ้น เป็นแบบอย่างให้ชุมชนใกล้เคียงเรียนรู้ต่อไปได้

3.2) การพัฒนาที่ได้รับจากการช่วยเหลือของโครงการ การส่งเสริมจากภาครัฐและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทำให้ชุมชนเกิดการขยายตัวใหญ่ขึ้น ดังจะเห็นได้จากที่หมู่บ้านโอ๊กักันดานมีโรงเรียนในชุมชน มีแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ประชาชนนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพและเริ่มทำการเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น การดำรงชีวิตของกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนอื่นย้ายถิ่นเข้ามาเพิ่มขึ้น

3.3) ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งเป็นต้นแบบ ผลักดัน และสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้จากโครงการกับร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ และเป็นต้นแบบความสำเร็จในการพัฒนาเพื่อเป็นแรงกระตุ้นและส่งเสริมการขยายผลไปยังครัวเรือน/พื้นที่/ชุมชนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำชุมชนที่หมู่บ้านโอ๊กักันดานซึ่งเป็นอดีตทหารเขมรแดงไม่เคยประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากโครงการมาปฏิบัติและศึกษาต่อยอดด้วยตนเอง และหมู่บ้านตะโบกวิน ซึ่งผู้นำชุมชนเป็นผู้หญิง สามารถตั้งกลุ่มอาชีพพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจำหน่ายสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน

3.4.1.2 การประสานความสัมพันธ์ เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ พบว่า ชุมชนไม่เพียงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือของผู้นำ ประชาชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น และระดับนโยบาย จะเห็นได้จากการที่ผู้บริหารระดับสูงของทั้งฝ่ายกัมพูชาและไทยได้มีการเจรจาหารือเชิงนโยบายร่วมกัน อาทิเช่น โครงการที่หมู่บ้านเปียมกระสอบ จังหวัดเกาะกง มีการหารือระดับจังหวัดระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดฝ่ายไทยกับฝ่ายกัมพูชาเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายการดำเนินงานโครงการ หรือโครงการที่หมู่บ้านตะโบกวิน จังหวัดบันเตียเมียนเจย เกิดจากความต้องการของฝ่ายกัมพูชาให้ฝ่ายไทยสานต่อโครงการพัฒนาชุมชนในกัมพูชา

นอกจากนั้น กิจกรรมโครงการยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระดับประชาชน เช่น การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศด้วยการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสามัคคี การอบรมฝึกปฏิบัติร่วมกับผู้ประกอบการสินค้าโอท็อปของไทย การศึกษาดูงานครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสานสัมพันธ์ระดับประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่หมู่บ้านอันลองเวงมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นโรงเรียนพี่น้อง (Sister School) กับ

โรงเรียน Lumtong ของหมู่บ้านโอ๊กักันดาน มีการแข่งกีฬาร่วมกันเป็นระยะ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับนายอำเภออานลองเวง รวมทั้งเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษมีความสนิทสนมกับผู้ใหญ่บ้านและคนในชุมชนเป็นอย่างดี

3.4.2 ปัจจัยความสำเร็จ/ปัญหาอุปสรรค

3.4.2.1 ปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนาหมู่บ้านประสบผลสำเร็จ

1) มีการจัดทำแผนดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งฝ่ายกำพูนและฝ่ายไทยในการเตรียมความพร้อม การจัดทำแผนชุมชน และแผนการดำเนินงาน ซึ่งนำสาระสำคัญในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเกษตรกรต้องคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขของความรู้คู่คุณธรรมมาสอดคล้องเป็นองค์ความรู้ ในกิจกรรมและการเรียนรู้ภายในศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้ชาวบ้านและเกษตรกรได้เข้าใจในสาระสำคัญ ดังกล่าว จนสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งการ ปฏิบัติตนในทางที่ควร โดยให้สอดคล้องกับภูมิสังคมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของกำพูน เพื่อให้ชุมชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับชีวิตจริงที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกเหนือจาก องค์ความรู้เรื่องเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการทำงานและให้การ สนับสนุน เต็มเต็มซึ่งกัน โดยชาวบ้าน/เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตจนเห็นผลในทางปฏิบัติ แล้วยังส่งต่อความรู้แพร่ขยาย ไปยังเพื่อนบ้านและชุมชนใกล้เคียงกัน และการดำเนินโครงการได้รับการสนับสนุนด้านบุคลากร เทคโนโลยีทางการเกษตร การบริหารจัดการทั้งจากรัฐบาลกำพูนและรัฐบาลไทย

3) การมีผู้นำที่เข้มแข็ง กระตือรือร้น มีความสมัครใจ และความรับผิดชอบ เป็นต้นแบบของการปฏิบัติจริงเป็นเสมือนห่วงโซ่เชื่อมระหว่างการเรียนรู้จากโครงการกับชาวบ้านใน พื้นที่ และเป็นต้นแบบความสำเร็จในการพัฒนาเพื่อเป็นแรงกระตุ้น และส่งเสริมการขยายผลไปยัง คราวเรือน/พื้นที่/ชุมชนอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

4) การศึกษาดูงานในประเทศไทยเป็นกิจกรรมสำคัญที่ช่วยกระตุ้นและ ส่งเสริมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี เช่นกรณีของชาวบ้านที่หมู่บ้าน โอ๊กักันดานได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้หลังจากที่ได้เห็นครัวเรือนตัวอย่าง ในจังหวัดศรีสะเกษที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้แล้วเกิดผลดี โดยชาวบ้าน มีความพึงพอใจและได้นำประสบการณ์แบบอย่างที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ทั้งด้านวิถีการดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพ รวมทั้งมีการพัฒนานเองให้มีองค์ความรู้

5) ความสัมพันธ์ที่ดีในพื้นที่ ทั้งในระดับเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ระดับนโยบาย จนถึงระดับท้องถิ่น และประชาชน จะเห็นได้ว่า การดำเนินโครงการได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน

ชาวบ้าน หน่วยงานระดับท้องถิ่น และระดับนโยบาย การดำเนินโครงการมีเจ้าหน้าที่รัฐบาลของทั้งสองประเทศทำหน้าที่ประสานผลักดันให้กิจกรรมโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย กิจกรรมโครงการ อาทิ การติดตาม/ตรวจเยี่ยมโครงการโดยผู้บริหารระดับสูงจากกรมการพัฒนาชุมชน เช่น ผู้ตรวจราชการ อธิบดี รองอธิบดี หรือการปั่นจักรยานเชื่อมความสัมพันธ์ที่ติระหว่างสองประเทศนำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดตราดของไทย ล้วนเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนชาวไทยกับประชาชนชาวกัมพูชา รวมทั้งระหว่างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของทั้งสองฝ่าย และส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนกัมพูชาต่อประเทศไทย

3.4.2.2 ปัจจัยลบ/อุปสรรค

1) ปัจจัยด้านกายภาพ ทั้งสามโครงการตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีความอุดมสมบูรณ์ ขาดแหล่งน้ำ สภาพอากาศแห้งแล้ง เช่นที่หมู่บ้านเปียมกระสอบ เกาะกง ต้องประสบปัญหาน้ำท่วมใน ฤดูฝน/น้ำหลาก หรือหมู่บ้านโอ๊กักันดานซึ่งนอกจากปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นยังอยู่ไกลจากแหล่งกระจายสินค้าทางการเกษตร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้การเกษตรได้ผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่สามารถทำการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ และขายสินค้าได้ตามเป้าหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และไม่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

2) ปัจจัยด้านทุน ชุมชน/เกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินกิจกรรมและต่อยอดกิจกรรมได้เอง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ เช่นที่หมู่บ้านโอ๊กักันดาน คราวเรือนขาดทุนทรัพย์จึงไม่สามารถขยายพันธุ์ปลาและกบตามที่ได้รับการอบรมจากโครงการเพื่อสร้างรายได้เสริมต่อได้ หรือที่หมู่บ้านเปียมกระสอบซึ่งไม่สามารถสานต่อกิจกรรมหลังจบโครงการให้แล้วเสร็จได้ เนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณ

แม้ว่าโครงการประสบความสำเร็จในการปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต การยกระดับการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ยังมีประเด็นท้าทายที่จะกระทบต่อความยั่งยืนของการพัฒนาหมู่บ้าน นั่นก็คือ ทุนทรัพย์และสภาพพื้นที่ของชุมชน

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการถอดบทเรียนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชา มุ่งศึกษาผลการดำเนินงานโครงการ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จ ปัญหา/อุปสรรคที่กระทบความยั่งยืนของการพัฒนา และแนวทางส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกัมพูชา ภายใต้สมมติฐานที่ว่า ความรู้ความเข้าใจและการนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การวางแผนโครงการและการดำเนินงาน และนโยบายของภาครัฐของทั้งสองฝ่าย เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนา โดยการศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของทั้งสามโครงการ และถอดความเชื่อมโยงของโครงการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการที่รัฐบาลไทย โดยกรมเอเชียตะวันออกและกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ดำเนินการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดนและความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับประเทศเพื่อนบ้าน นำไปสู่การดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชนและการพัฒนาหมู่บ้านแบบมีส่วนร่วมให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา จำนวน 3 โครงการ ได้แก่

- 1) โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนนหมายเลข 67 ราชอาณาจักรกัมพูชา (สะง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ)
- 2) โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนบนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะเรอัมเปิล)
- 3) โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย)

จากผลการศึกษาในบทที่ 3 พบว่า การดำเนินโครงการโดยกรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ทั้งสาม ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้และสอดแทรกในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสร้างความสมดุลให้ชาวบ้าน/ชุมชนเป้าหมายพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยโครงการสอดแทรกให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเข้าใจ

ในการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และรู้จักนำความรู้ที่ได้รับ ทั้งการศึกษา ดูงานและการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ จากกิจกรรมโครงการมาปรับใช้ได้อย่างถูกต้องและเข้าใจ จนเกิด ประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยการดำเนินงานโครงการได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชา ส่งผลให้การดำเนินงานโครงการทั้งสามบรรลุ วัตถุประสงค์หลัก คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ประชาชนในพื้นที่โครงการของ กัมพูชา และการประสานความสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ โดยมีปัจจัยลบ/อุปสรรตต่อการพัฒนาที่เกิดจากปัจจัยด้านสภาพ พื้นที่และทุนของชาวบ้านในพื้นที่ที่ไม่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

จากผลการศึกษาข้างต้น สรุปบทเรียนจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในกัมพูชาได้ ดังนี้

1) การดำเนินโครงการทั้งสามโครงการมีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทั้ง ฝ่ายกัมพูชาและไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่หมู่บ้านเปียมกระสอบ จังหวัดเกาะกงและหมู่บ้าน ตะโบกวิน จังหวัดบันเตียเมียนเจย มีการเจรจาหารือเชิงนโยบายเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย การดำเนินงานโครงการ การจัดอบรมและศึกษาดูงานเรื่องการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อ การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชา ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในพื้นที่ การแต่งตั้ง คณะทำงานระดับกรม ระดับจังหวัด และในพื้นที่ดำเนินงาน รวมถึงการให้เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ผู้นำ ชุมชน และชาวบ้านในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ เช่น การเลือกผู้นำ ชุมชน หรือการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้เจ้าหน้าที่และชาวบ้าน แลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้รับการจากการอบรม/ศึกษาดูงานและการปฏิบัติจริง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ โดยการสร้างความรู้สึกของ ความเป็นเจ้าของ (ownership) และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายกัมพูชาในพื้นที่ที่เข้าไป ทำโครงการ

2) รัฐบาลกัมพูชาและรัฐบาลไทยมีนโยบายที่ชัดเจน สอดคล้องต้องกันในการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีและการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมมือดำเนินการโครงการ เป็นมิติหนึ่ง ของความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลกที่มีการนำเอาหลักการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการทำ เกษตรผสมผสานที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีและมนุษย์อย่างยั่งยืนและเท่าเทียม และ ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศ ในแผนย่อยความร่วมมือเศรษฐกิจและ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ แนวทางการพัฒนาข้อ 3 การส่งเสริมความร่วมมือเพื่อ การพัฒนาและทางวิชาการ หรือการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและ มนุษยธรรมแก่มิตรประเทศ ซึ่งสนับสนุน/เสริมสร้างอำนาจละมุน (Soft Power) ของไทย

3) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในกัมพูชา แม้ว่าจะมีจุดเริ่มจากความร่วมมือระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล โดยมีประเด็นด้านความมั่นคงชายแดนเป็นหลัก แต่ผลการดำเนินงานแสดงให้เห็นถึงการเผยแพร่ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งภารกิจหนึ่งของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการให้คนต่างชาติมีความรู้ความเข้าใจ และน้อมนำแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในฐานะที่เป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาประเทศเพื่อความยั่งยืนตามนโยบาย “SEP for SDGs Partnership” การดำเนินโครงการร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของสองประเทศในการผลักดันให้กิจกรรมโครงการเป็นไปด้วยดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดกิจกรรมร่วมกันตามโอกาสพิเศษต่าง ๆ จนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีในระดับประชาชนอีกด้วย ถือได้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายการทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) ของรัฐบาลไทยอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

4) การให้ความร่วมมือ ส่งเสริม และสนับสนุนจากรัฐบาลไทยถือได้ว่าเป็นการแสดงบทบาทที่สำคัญในเวทีระหว่างประเทศบนพื้นฐานสมมติฐานที่ว่า หากประเทศเพื่อนบ้านได้รับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้นแล้วย่อมสามารถลดช่องว่างของรายได้และมีมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาการข้ามชาติของแรงงานต่างชาติที่มักลักลอบเข้ามาประเทศไทยเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ และเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหายาในประเทของไทย ทั้งปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาด้านสังคม ปัญหาแรงงาน ปัญหายาเสพติด และปัญหาอื่น ๆ ที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยได้

เมื่อเปรียบเทียบความไม่พร้อม/ปัญหาอุปสรรคกับความสำเร็จที่โครงการได้ปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิต รวมถึงการยกระดับการพัฒนาและรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนและผู้เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศ ตั้งแต่ระดับรัฐบาลจนถึงระดับประชาชน จึงเห็นว่า การสนับสนุนจากรัฐบาลไทยโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ควรดำเนินการต่อเนื่องจนกว่าจะเห็นว่าชุมชนมีการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมั่นคง ประชาชนมีรายได้พอเพียงต่อการเลี้ยงดูครอบครัวและยืนหยัดในอาชีพได้อย่างยั่งยืนตลอดไป หรือขยายความร่วมมือไปยังชุมชนอื่น แม้ว่าในแผนงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาไทย-กัมพูชา ระยะ 3 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2564-2566) จะไม่มี โครงการความร่วมมือที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ที่กัมพูชาอีกก็ตาม แต่เนื่องจากกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านและจัดอยู่ในยุทธศาสตร์ความร่วมมือในอันดับต้น ๆ ของรัฐบาลไทย อาทิ ด้านความมั่นคงชายแดน ด้านสาธารณสุขชายแดน ดังนั้น การต่อยอดความร่วมมือกับประเทศยุทธศาสตร์เช่นกัมพูชาจะเป็นการส่งเสริมความมั่นคงในภูมิภาค การเสริมสร้าง ความเจริญก้าวหน้า และลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืนร่วมกันในทุกมิติ รวมถึงจะเป็นการส่งเสริมบทบาทของไทยในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาแก่ประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา และนโยบาย SEP for SDGs Partnership อีกด้วย

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการและการถอดความเชื่อมโยงของโครงการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานต่อการปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกัมพูชาดังต่อไปนี้

4.2.1.1 ควรจัดให้มีการประเมินผลหลังจบโครงการ (Ex-post Evaluation) เพื่อประเมินผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมโครงการ ผลกระทบ (impact) ความยั่งยืนของโครงการ รวมทั้งความสามารถของชุมชนในการเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงได้ศึกษาเรียนรู้ กระบวนการขับเคลื่อนโครงการ โดยเป็นการประเมินจากผู้ประเมินภายนอก เพื่อความโปร่งใสและการสะท้อนผลการดำเนินโครงการที่ปราศจากอคติ

4.2.1.2 ควรจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP Learning Center) ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการขับเคลื่อนและดำเนินโครงการ/กิจกรรมเผยแพร่ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ไปประยุกต์ใช้ในต่างประเทศ ตามนโยบาย SEP for SDGs Partnership ที่กรมความร่วมมือระหว่างประเทศดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศูนย์รวมข้อมูลและแหล่งเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่นำเสนอเทคนิคและวิชาการสมัยใหม่ซึ่งได้ผ่านการประยุกต์และทดลองใช้ว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ชั้นในสถานศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย เป็นต้น เพื่อเป็นการถ่ายทอดแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการถ่ายทอดกระบวนการคิดและตัดสินใจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดแทรกอยู่ในฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีความรู้ความเข้าใจและอธิบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในสถานศึกษา และ/หรือจัดกิจกรรมขยายผลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ชุมชน โดยรอบและผู้สนใจจากภาคส่วนต่าง ๆ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้และต่อยอดได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมอย่างยั่งยืน

4.2.1.3 ควรประชาสัมพันธ์รูปแบบความสัมพันธ์อันดีและบทบาทแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสองมิตรประเทศในการร่วมมือส่งเสริม สนับสนุน และขยายแนวความคิด และการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาคมโลกได้รับรู้และนำไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อไป

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

4.2.2.1 ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาเชิงโครงสร้างของพื้นที่โครงการฝายกัมพูชา เช่น ปัญหาแหล่งน้ำ สภาพดิน น้ำท่วม เป็นต้น เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพราะปัญหาดังกล่าวเป็นปัจจัยลบต่อการขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความรู้สึกของการเป็นเจ้าของและเป็นการบูรณาการการทำงานของฝายกัมพูชาอีกด้วย

4.2.2.2 ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก คือ (1) กลุ่มเป้าหมายใหม่ที่มีสภาพพื้นที่และความยากลำบากของประชาชนรุนแรง เพื่อยกระดับการพัฒนาให้อยู่ในระดับพออยู่พอกิน และ (2) การพัฒนากลุ่มเป้าหมายเดิมเพื่อพัฒนาต่อยอดและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้สูงกว่าระดับพออยู่พอกิน และยกระดับความสามารถชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการเป็นศูนย์ถ่ายทอดแนวความคิด องค์ความรู้ และเทคโนโลยีการเกษตร และการทำการเกษตรรูปแบบเกษตรผสมผสานตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ให้กับหมู่บ้านที่มีจุดเริ่มหรือมีพื้นฐาน สถานการณ์ของหมู่บ้านใกล้เคียงกัน สามารถเรียนรู้ เลียนแบบได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยไม่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญที่ต่างกันมากนัก

4.2.2.3 ควรมีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโครงการ ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผน เช่น สถิติครัวเรือนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ การทำบัญชีรายรับรายจ่าย การออมทรัพย์ของครัวเรือน/ชุมชน เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจากการติดตามโครงการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการกำกับ ทบทวน แก้ไข และป้องกันปัญหาขณะดำเนินโครงการ และสามารถใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งสำหรับการประเมินผลโครงการด้วย

4.2.2.4 ควรจัดทำเอกสารเผยแพร่เชิงวิชาการ และแผนภาพการนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการที่มีเนื้อหาถ่ายทอดการทำความเข้าใจเพื่อใช้เผยแพร่แก่ผู้สนใจ ทั้งในชุมชนและผู้ที่มาเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่โครงการจัดสร้างขึ้นในชุมชน ซึ่งจะเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นการขยายผลการนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอีกทางหนึ่งด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมการพัฒนาชุมชน. เอกสารโครงการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุขบนถนน
หมายเลข 67 ราชอาณาจักรกัมพูชา (สะง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ).

กรมการพัฒนาชุมชน. เอกสารโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน บนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรอัมเบิล).

กรมการพัฒนาชุมชน. เอกสารโครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ราชอาณาจักร
กัมพูชา (ตะโโบกวิน-บันเตียเมียนเจย).

กลุ่มงานเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างประเทศ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ.
รายงานผลการขับเคลื่อนและเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ใน
ต่างประเทศในปี 2563.

บทความในวารสาร

อัจฉรา ไชยสาส์น. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาใน
ต่างประเทศ. การทูตเพื่อการพัฒนา, 4, (พฤษภาคม 2560): หน้า 32-37.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมการพัฒนาชุมชน. การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์]. 2560. แหล่งที่มา:
<https://trang.cdd.go.th/services> [3 กรกฎาคม 2564].

กรมการพัฒนาชุมชน. ตัวชี้วัดผลสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2562. [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา: [http://www.cdd.go.th/content/](http://www.cdd.go.th/content/download/announce)
[download/announce](http://www.cdd.go.th/content/download/announce) [26 มิถุนายน 2564].

นิตพลพิชัย ดุลยวาทิต และมนต์ทนา คงแก้ว. การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
ของหัวหน้าครัวเรือน เพื่อยกระดับสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษา
ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา:
<http://www.mbs.mut.ac.th> > journal > files [29 มิถุนายน 2564].

สุเมธ ตันติเวชกุล. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา:

<http://www.rdpb.go.th/th/Sufficiency/ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร-c32>
[29 มิถุนายน 2564].

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ
สร้างความสุขให้ชุมชน. [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา:

<https://nakhonphanom.cdd.go.th> [29 มิถุนายน 2564].

สมพิศ สุขแสน. CIPP Model: รูปแบบการประเมินผลโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://docshare01.docsh.tips>. [26 มิถุนายน 2564].

OECD. DAC Glossary of Key Terms and Concepts. [ออนไลน์]. Available from:

<https://www.oecd.org/dac/dac-glossary> [2021, 24 June].

TICA. What is Development Cooperation?. [Online]. 2013. Available from:

<https://tica-thaigov.mfa.go.th>. [2021, 24 June].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา

ข้อมูลทั่วไป

ความเป็นมา : ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย กับกัมพูชา เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504	รูปแบบความร่วมมือ
ความตกลง ไม่มี	1) โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนา
สาขาความร่วมมือ 3 สาขา คือ เกษตร ศึกษา และ สาธารณสุข	2)ทุนการศึกษา/ฝึกอบรมดูงาน
แผนงานความร่วมมือ ระยะเวลา 3 ปี : ฉบับที่ 1 (2560-2562) ปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างการจัดทำ ฉบับที่ 2 (2564-2566)	3) การส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปปฏิบัติงาน
หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ : Council for Development of Cambodia (CDC) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี	4) การส่งอาสาสมัครเพื่อนไทยไปปฏิบัติงาน ภายใต้โครงการ
กลไกความร่วมมือ :	5) การมอบวัสดุอุปกรณ์
1. การประชุม JC ไทย-กพช. (รรมว.กต. เป็น ประธาน)	6) หลักสูตรฝึกอบรมนานาชาติประจำปี (AITC)
2. การประชุมวิชาการ (อธิบดีกรมความร่วมมือฯ เป็นประธาน) โดยจะมี การประชุมทุก ๆ 18 เดือน	7) หลักสูตรศึกษาปริญญาโทนานาชาติ (TIPP)
ครั้งล่าสุดคือ ครั้งที่ 15 (30 ธันวาคม 2563) ฝ่าย กัมพูชาเป็นเจ้าภาพ	

ความร่วมมือทางวิชาการในปัจจุบัน	
ความร่วมมือ	รายละเอียด
1) ความร่วมมือ ทวิภาคี	<u>แผนงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาไทย-กัมพูชา ระยะ 3 ปี (2560-2562)</u> (ต่อมาได้ขยายระยะเวลาสิ้นสุดแผนออกไปเป็นปี 2563) จำนวน 3 สาขา รวมทั้งสิ้น <u>26 โครงการ</u> 1) สาขาเกษตร ประกอบด้วย 3 แผนงาน 5 โครงการ 2) สาขาการศึกษา ประกอบด้วย 4 แผนงาน 10 โครงการ 3) สาขาสาธารณสุข ประกอบด้วย 4 แผนงาน 11 โครงการ นอกจากนี้ ยังให้การสนับสนุนทุนศึกษา (ระดับปริญญาโท) ปีละ 15 ทุน และ ทุนฝึกอบรม/ดูงาน ปีละ 10 หลักสูตร ๆ ละ 7-10 คน ในขณะนี้ อยู่ในระหว่างจัดทำแผนงานฯ ระยะที่ 3 ปี ฉบับที่ 2 (2564-2566) ใน 8 สาขา ได้แก่ 1) สาขาเกษตร 2) สาขาการศึกษา 3) สาขาสาธารณสุข 4) สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ 5) สาขาการพัฒนาชุมชนและชนบท 6) สาขาพัฒนาสังคมและธรรมาภิบาล 7) สาขาสิ่งแวดล้อม 8) สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ <u>การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ (Philosophy of Sufficiency Economy-SEP)</u> กรมความร่วมมือระหว่างประเทศได้น้อมนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ที่กัมพูชาแล้ว 3 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาหมู่บ้านนำร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนนหมายเลข 67 (สะง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ) (ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว) 2) โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่าง ยั่งยืน บนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะเรอัมเปิล) (ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว) 3) โครงการกิจกรรมชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ตะโบกิน-บันเตีย เมียนเจย) (อยู่ระหว่างการดำเนินการ)

ความร่วมมือ	รายละเอียด
	<u>ความร่วมมือตามแนวชายแดน</u> 1) โครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมสำหรับโรคติดต่อและอุบัติใหม่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา-สปป.ลาว-เมียนมา เริ่มในปี 2557-2559 และระยะที่ 2 ปี 2560-2562 โดยมีคู่ร่วมมือ 4 คู่ คือ ตราด-เกาะกง สระแก้ว-บันเตียเมียนเจย สุรินทร์-อุดรรัมย์ และ อุบลราชธานี-พระวิหาร 2) โครงการสร้างทักษะแรงงาน / วิชาชีพ (กัมพูชา/สปป.ลาว/เมียนมา) เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในสถานประกอบการของไทยตามแนวชายแดน และพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันฝีมือแรงงานของประเทศเพื่อนบ้านตามชายแดน (ตราด สระแก้ว และจันทบุรี) ความร่วมมือภายใต้ทุนฝึกอบรมนานาชาติประจำปี (AITC) เป็นทุนแข่งขันกับประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคต่าง ๆ ปี 2561 มีผู้รับทุนจากกัมพูชาเข้าร่วมฯ จำนวน 17 หลักสูตร รวม 32 ทุน ในสาขา Climate Change, Food Security, Public Health, SEP และ SDGs ปี 2562 มีผู้รับทุนจากกัมพูชาเข้าร่วมฯ จำนวน 9 หลักสูตร รวม 12 คน ในสาขา Climate Change, Food Security, Public Health, SEP และ SDGs ปี 2563 เนื่องจากมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จึงจัดฝึกอบรมแบบ online ในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้รับทุนจาก กัมพูชา เข้าร่วมอบรม 2 หลักสูตร รวม 5 คน ในด้าน Early Childhood Health และการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบของการแพร่ระบาด COVID-19 ทุนศึกษาระดับปริญญาโทนานาชาติ (TIPP) เป็นทุนแข่งขันกับประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคต่าง ๆ โดย ปี 2561 มีผู้รับทุนจากกัมพูชา จำนวน 3 หลักสูตร รวมจำนวน 3 คน ปี 2562 จำนวน 1 ทุน ศึกษาหลักสูตร Master of Bioscience for Sustainable Agriculture

ความร่วมมือ	รายละเอียด
2) ความร่วมมือไตรภาคี	รัฐบาลไทยร่วมกับแหล่งความร่วมมือต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อิสราเอล ซิลี และ UNFPA จัดฝึกอบรมให้แก่ประเทศที่สาม รวมทั้งกัมพูชา ในสาขา เช่น การเกษตร สาธารณสุข พลังงาน อุตสาหกรรม การค้าการลงทุน การพัฒนาฝีมือแรงงาน สวัสดิการสังคม เป็นต้น ปี 2561 มีผู้รับทุนจาก กัมพูชา จำนวน 11 หลักสูตร รวม 53 ทุน ปี 2562 มีผู้รับทุนจาก กัมพูชา จำนวน 15 หลักสูตร รวม 55 ทุน
3) ความร่วมมือภายใต้กรอบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและกรอบต่าง ๆ	1) การจัดฝึกอบรมด้านการพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ประเทศสมาชิก GMS 2) แผนการต่อสู้โรคไข้หวัดนกและโรคติดต่ออื่น ๆ ภายใต้กรอบ ACMECS (โครงการสิ้นสุด)
4) โครงการความร่วมมือตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	กัมพูชามีโครงการความร่วมมือตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2 ด้าน คือ การศึกษา (3 โครงการ) และสาธารณสุข (1 โครงการ) ได้แก่ 1) โครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาด้านการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีกำปงสปีอ 2) โครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาด้านการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีกำปงเมอเตียล 3) โครงการทุนพระราชทานแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีการมอบทุนพระราชทานให้นักเรียนทุนระดับ ม.ตอนปลาย และปริญญาตรี จำนวน 28 ราย ศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ของไทย 4) โครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาด้าน การสาธารณสุข ในหมู่บ้านเป้าหมายที่จังหวัดรัตนคีรี และจังหวัด มณฑลคีรี ในการป้องกันและรักษาโรคมาลาเรีย
5) มูลค่าความร่วมมือ	มูลค่าความร่วมมือที่กรมความร่วมมือระหว่างประเทศได้ให้แก่กัมพูชา ช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ ปี 2558 จำนวน 82,299,500 บาท ปี 2559 จำนวน 90,447,900 บาท

ความร่วมมือ	รายละเอียด
	ปี 2560 จำนวน 85,406,800 บาท ปี 2561 จำนวน 131,848,600 บาท ปี 2562 จำนวน 66,670,700 บาท ปี 2563 กรมความร่วมมือระหว่างประเทศได้รับจัดสรรงบประมาณดำเนินงานความร่วมมือกับกัมพูชา แล้ว จำนวน 63,500,000 บาท (ไม่ใช่มูลค่าที่ใช้จ่ายจริง) งบประมาณดังกล่าวรวมถึงโครงการความร่วมมือตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ

สถานะ ณ วันที่ 6 มกราคม 2564

ภาคผนวก ข

งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมเอเชียตะวันออก

งบประมาณ	พื้นที่โครงการ	โครงการ	งบประมาณ (บาท)
พ.ศ. 2549	บ้านลุมโตง อำเภออันลองเวง จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักร กัมพูชา โดยจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อการ พัฒนาอย่างยั่งยืน บนถนนหมายเลข 67 (สง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ) ราชอาณาจักรกัมพูชา	1,000,000
พ.ศ. 2550	บ้านลุมโตง อำเภออันลองเวง จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักร กัมพูชา โดยจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการการพัฒนาเด็กเคลื่อนที่บน ถนนหมายเลข 67 (สง่า-อันลองเวง- เสียมราฐ) ราชอาณาจักรกัมพูชา	1,000,000
	บ้านบางขี้ก อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง โดยจังหวัดตราด เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงบนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรอัมเบิล)	2,000,000
พ.ศ. 2551	บ้านลุมโตง อำเภออันลองเวง จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักร กัมพูชา โดยจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการการพัฒนาเด็กเคลื่อนที่บน ถนนหมายเลข 67 (สง่า-อันลองเวง- เสียมราฐ) ราชอาณาจักรกัมพูชา	2,485,500
	บ้านบางขี้ก อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง โดยจังหวัดตราด เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน บนถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรอัมเบิล)	2,500,000
พ.ศ. 2552	บ้านลุมโตง อำเภออันลองเวง จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักร กัมพูชา โดยจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องพัฒนา คุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนน หมายเลข 67 (ช่องสง่า-อันลองเวง- เสียมราฐ) ราชอาณาจักรกัมพูชา	1,000,000
	บ้านบางขี้ก อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง โดยจังหวัดตราด เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนถนน หมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรอัมเบิล)	1,500,000
รวมงบประมาณระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552 เป็นเงิน			11,485,500

งบประมาณ	พื้นที่โครงการ	โครงการ	งบประมาณ (บาท)
พ.ศ. 2558	บ้านลุมโตง อำเภออ้นลองเวง จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักร กัมพูชา โดยจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนำร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนน หมายเลข 67 (ช่องสะง่า-อ้นลองเวง-เสียมราฐ) ราชอาณาจักรกัมพูชา	3,100,000
	บ้านบางซึก อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง โดยจังหวัดตราด เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนถนน หมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรอัมเบิล)	3,100,000
	บ้านตะโบกวิน ตำบลมัลลย์ อำเภอมาลย์ จังหวัดบันเตียเมียนเจย ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย) ราชอาณาจักรกัมพูชา	1,620,000
พ.ศ. 2559	บ้านลุมโตง อำเภออ้นลองเวง จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักร กัมพูชา โดยจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการจัดตั้งหมู่บ้านนำร่องพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข บนถนน หมายเลข 67 (ช่องสะง่า-อ้นลองเวง-เสียมราฐ) ราชอาณาจักรกัมพูชา	500,000
	บ้านบางซึก อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง โดยจังหวัดตราด เป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนถนน หมายเลข 48 (เกาะกง-สะแรอัมเบิล)	500,000
	บ้านตะโบกวิน ตำบลมัลลย์ อำเภอมาลย์ จังหวัดบันเตียเมียนเจย ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่	โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย) ราชอาณาจักรกัมพูชา	1,000,000
พ.ศ. 2560-2561	บ้านตะโบกวิน ตำบลมัลลย์ อำเภอมาลย์ จังหวัดบันเตียเมียนเจย ราชอาณาจักรกัมพูชา	โครงการชุมชนต้นแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ตะโบกวิน-บันเตียเมียนเจย) ราชอาณาจักรกัมพูชา	3,500,000
พ.ศ. 2562	โดยจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยดำเนินงานในพื้นที่		1,500,000

งบประมาณ	พื้นที่โครงการ	โครงการ	งบประมาณ (บาท)
รวมงบประมาณระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 เป็นเงิน			14,820,000

หมายเหตุ: งบประมาณที่กรมความร่วมมือระหว่างประเทศสนับสนุน จำนวน 5,000,000 บาท และ
กรมเอเชียตะวันออก จำนวน 9,820,000 บาท

นางณิชา เปรมจันท์ นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ
กลุ่มงานวิเทศสัมพันธ์ กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน ให้ข้อมูล

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวพัชรา โกศินานนท์
ประวัติการศึกษา	– รัฐศาสตรบัณฑิต (การระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ – รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ – M.A. in International Relations มหาวิทยาลัย Flinders เครือรัฐออสเตรเลีย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2527	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 3 กรมวิเทศสหการ สำนักนายกรัฐมนตรี (ปัจจุบัน คือ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ)
พ.ศ. 2540	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 6 ว. ฝ่ายสหประชาชาติ
พ.ศ. 2550	นักวิเทศสหการ ระดับชำนาญการ ส่วนความร่วมมือหุ้นส่วนทวิภาคี
พ.ศ. 2557	นักวิเทศสหการ ระดับชำนาญการ ส่วนวางแผนและติดตามผล การให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ
พ.ศ. 2562	นักวิเทศสหการ ระดับชำนาญการพิเศษ ส่วนวางแผนและติดตามผล การให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิเทศสหการ ระดับชำนาญการพิเศษ กองส่งเสริมและประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ